47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 744 Կ ՊՕԼԻՍ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 28/11 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1903 ՈՒՐԲԱԹ 21 ՌԱՄԱԶԱՆ 1321 — 28 ԹՐՇՒՆԸ ՍԱՆԻ 1319

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՕՐԻՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅԻԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պողոս Ագի Մասաէթ, 38.

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ լուսագրութիւններ։

Մասիսաց Լեռ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیه یوز وسیاسی غزته‌سی
صاحبی انتشاری : ارمانس قرجه
اداره خانه‌سی : باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ՈՐԱՅԻՆ ԳԻՆԸ
	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պարզ համար	80 ղ.	50 ղ.
Դուռսառներու համար	100 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	13 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար՝ տողը 5 ղրուշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցման համար մանաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ՄՍԷՐԹԻԼԻՈՅ ՏՈՒԱՐԸ

Մարթիլիա դեռ այն տխուր տպաւորութիւնն տակ է զոր առաջ բերաւ անցեալ չարաթուան քսանմեկի առաւօտ, Օպերէթ փողոցին Թիւ 3 տունն-գիւտեան մէջ։ Իր գիխաւոր գիծերուն մէջ Մանզումէ պատմեց այդ նեղեռնական տեսարանը, և մեր ընթերցողները կը յիշեն անշուշտ այն աղջիկ-մայրը, որ իր զաւկին երեսը կերաւ Ջղային կատաղի մէկ վարկեկնի մէջ։ Սիրաբարէն զրկուած այդ կիսամիտ աղջիկն վաղուժամ յարթերութեանց պատրուակ եղած անմեղ աղջնակը, զոհ գնաց երկու վատերու։ անագորոյն մօր մը և գազան հօր մը, որոնք ինքնին զայրագ գործողութեան սեռողական առաջնորդն է նմանը սպանդանոցի աշկերտ այն վատագրի Պորտոցին, որ իր խոստումը դրժելով չկարգուեցաւ այն մեծեւամիտ էակին հետ որ իրեն անձնասիրաբար ըլլալով Մարթիլիա գացած էր անոր հետ, ծնողքին առջեւն փախչելով և ազատ ապրելէ զրկելու համար քրիստոնեայ մեղապարտ հաղորդակցութիւններուն, որոնք, թէեւ եւրոպական ընկերութեան մէջ ամէնօրեայ դէպքեր և ընկերային ազնուութիւնեանց դարձած են, չեն դադրիր դատապարտելի ըլլալէ ուղիղ բանին և ընկերական բարոյականին քանդակումով։ Այսպիսի յանցապարտ յաթարերութիւններէ առաջ եկած քանի՛ քանի՛ ոճիրներ և տուայներ ախուր էջեր կը բանան ամէն տարի եւրոպական մեծ քաղաքներուն ոճիրներու տարեգրութեանց մէջ։ Ի՞նչ ցնցումներ առաջ չեն գար ամէն տարի Եւրոպայի մեծ մայրաքաղաքներուն մէջ, ուր ազատ համարակ և գրեթէ անպատկառօրէն սեղի կ'ունենայ մարդկային մսի այդ տարեւաւը։ Երբեմն մեղի՛ Արեւելքցիներս որ բընութեամբ աւելի լարբ, աւելի պատկառոտ ծնած ըլլալով, ընդհանրապէս կը խուսափինք այդ դիւրակենցաղ վայտոտութիւններէն, սոյթ քաղաքներ իսկ ամօթի զգացում մը կը կրեն իրենց վրայ, գուրգուրանքով կը պահեն զայթակղութիւնները իբրեւ պաղանիք մը որուն երեւան ելնելը բարոյապէս պիտի մեղմեր զիրենք հանրութեան աչքին առջեւ։

Իրացնէ երանի՛ մեզի՝ Արեւելքցիներուս, որ մեր բարերար և չինիչ կիսմային ազդեցութեան տակ, թերեւս, աւելի բարոյական ենք, — այս բառին համեմատական իմաստովը։ Եւրոպական առամներուն գաղանային պարագաները հաղորդուած են մեր կեանքի պատմաններուն մէջ, և Արդարութիւնը աւելի խիստ է հոս ջախջախելու համար այն սրիկաները որոնք կը յանդգնին հրէշային մեղսակցութեամբ ցնցել հանրային զգացումները սիրային առամներու և անոնց հետեւող գայթակղութիւններուն երեսէն։ Ո՛վ գիտէ վաղը Ֆրանսայի Երդուեալները ի՞նչ թեթեւացուցիչ պարագայ պիտի գտնեն անպարտ արձակելու համար այն սրիկայ Բաուլ Տիւֆիլը, որ տեր չեղաւ իր ազատ կիրքերուն անժամանակ պտուղին, և որ բարոյական քայքայեալ ջղային աղջիկ մը, գազանագողի յարաբերութեանց հետեւանքով զգլխած և մրաղային յանդգնութեամբ իր զաւակին երեսին միսերը լափող՝ այն հրէշը առաջնորդեց այդ անօրինակ և անլսելի ոճիրին։ Ի՞նտոյ զարմացմամբ պիտի լսենք Եւրոպայի ընկերային Արդարութեան այս հեղինակ որոշումը, որով Բաթլ պիտի ազատուհատասասուն Հազար ապրելու իր դիւրութիւններուն մէջ, — վատչուէր կինը արդէն զոհ մը եղած է իր կատաղութեան, և հիւանդանոցին մէջ է այլեւս իր տեղը։ Այսպէս, տասմ մը միայն աւելի, թիւ մը միայն աւելի ֆրանսական ոճրագործութեանց՝ ի՛նչ երկարապատում ցանկին վրայ, սիրային կնճռոտ խնդիրներու ջրջանի մէջ։

Մեր Արդարութիւնը աւելի խիստ է իրաւամբ, մեր բարերը չեն ներեր հանդուրժել ընկերային բարոյականին հիմերը քայքայող այսպիսի վրիժագործութեանց։ Օսմանեան Արդարութիւնը իսկոյն արժանաւոր պատիժը կը կրէ Բաուլի պէս սրիկաներուն, որ լքեց կիներ ալ, զաւակներ ալ, և պտղի սրոնամբ մը առաջնորդեց անոնց կիներ։ Բարեբախտաբար բարոյականը Ամերիկի մէջ Պոնքին պէս նուիրական է, կրօնքին չափ խստապահանջ։ արուեստական բաժանում մը չկայ հոս Բարոյականին և Կրօնքին միջեւ, անոր համար է որ խիստ է Արդարութիւնը, խիստ՝ իր արդիւնքներուն և խիստ՝ իր պատանդներուն մէջ։

Մարթիլա Էսթիվալ, հարիւր 26 տարեկան, ընտանիք ունեցող աղջիկ մը, ա՛յնքան թեթեւորէն կը հետեւի ոգանդանցի աղջիկներուն, որ անքանաւոր և մեր կիրքին կուրացած, ո՛չ ներկայէն կը պատկառի և ո՛չ ապագան կը մտածէ, քաղաքովին կուսայ ինքզինքը ճենճատ ողուն, և հազիւ մէկ տարի կ'անցնի, կը դանէ ինքզինքը իբրեւ հերոսուհի աներեւակայելի ոճրի մը։ Տիւսը պատմութիւնն է այս, կամ, աւելի, չարունակութիւնն է այն տխուր պատմութեան, որուն դերակատարները այսպէս վատաբար խաղցողներ և անարժանաբար խաբուողներ են։ Ընտանեկան քաղցրիկ օթեւանին տակ ապրելու դժկամակող և ժամանակէն շատ կանուխ կիրքերու հոսանքէն քշուելու յօժար աղջիկներու՝ ա՛յն սերունդին կը վերաբերի՝ որ կը վիսայ Եւրոպայի մեծ քաղաքներուն մէջ։ Ազատ անունով նուիրագործուած թերի դաստիարակութեան ա՛յն զոհերէն մին էր Մարթիլա Էսթիվալ, որոնք ամօթը, պատկառանքը մէկ կողմ դրած առաջին հանդիպողին հետեւէն կ'երթան, դիւրաւ անձնատուր կ'ըլլան, և որոնք ընդհանրապէս տարեւոր առամով մը վերջը կը բերին այն գարշահոտ կեանքին, թափառական գնչու սիրերուն, անզգաստ և անզգած կեանքի մը անբարոյական յայտնութիւններուն։

Այսպիսիները հակապատկեր մը կը կազմեն այն բարի և համեստ աղջիկներուն քով, որոնք իրենց ընտանեկան յարկերուն տակ, հոր, մօր թեւին ներքեւ, դիրգ ու քնքուշ խնամքներուն վայելքին մէջ՝ բոյնի հաւերու պէս անմեղ կ'ապրին, պատկառելի գեղեցկութեան հմայքը պարկեշտասուն վայելչութեամբ մը կը քօղարկեն մինչեւ այն օրը որ ներքին իրենց թոթափել աղջիկութիւնը, ընտանիք կազմել, ըմբոշխնել նոր կեանք մը, որ օրենութիւն մը կ'ըլլայ ընկերութեան համար։ Մարթիլա Էսթիվալ կը վերաբերի այն անպատկառ խումբին, որ արհամարհելով ընտանեկան յարկի սրբութիւնը, անհամբեր տափանքներուն գերին եղած, առնընտրող և զգուելի քմահաճոյքի անձնատուր, թշուառներու թիւը կաւելցընեն ընկերութեան մէջ։ անպիտանները իրենք ալ վերջ ի վերջոյ համ չեն իմանար, կը զզուին, կը նեղուին անպտղաստ սիրոյ այն արուեստական մթնոլորտին մէջ, ուր բարի բան մը չկայ բնաւ։ սիրոյ վաղանցիկ տրտիմութիւններով իրարու մօտեցուցած էր այդ երկուքը՝ և վայրենական ապատրութիւններուն բոլոր սխալները մի առ մի անտանելի կը դարձնեն կեանքը անոնց, սիրոյ յաղթերը և զգուանքը առաջին քայքայումը կ'ըլլայ այդ մեղալից օթեւանին կամ կենցաղին, զոր լորտունքի մը պէս կը քաշքշեն գազանագողի անկիւնները կամ վատոնամբաւ պանդոկներու ներսերը։

Միամիտ հոգիներ, դիւրապատասխան առաջին հանդիպողներուն, որոնց կեղծ գուրգուրանքէն և բերանալիր գովեստներէն հրապուրուած, կը յօժարին իրենց գլուխը դնել անոնց ծոցին մէջ, ուր իրենցմէ առաջ ուրիշներ ալ կան հանգչած։ Պատիր համակրութեան և մնոտի, աննպատակ գգուանքի մը ոճաւոր դարանին մէջ կ'իյնան, կը թողուն որ ուրիշները ձգեն զիրենք հոն, ոմանք իրենց ալ կիրքերուն չկրնալով յաղթահարել, ոմանք ալ ապագայի մը փայլուն հեռանկարէն չանալով։ Շատ չանցած իրենք ալ կը լքուին, վրայ տալով պատիւը, և ամէնէն թանկագին զարդը իրենց սոնեղծագործութեան, ա՛յն է իրենց գոյութեան իրաւունքը։ Մարթիլա Էսթիվալ այս միամիտներէն մին էր որ պատուին ալ միւսն ալ վրայ տալով, հիւսդ մայր մը՝ ալ եղաւ։ ծովացաւ մեղքը, ծառացաւ ամօթը, պատառ մը հացին իսկ կարօտը քաշեց, և ուզեց իր անստուգութեան յաղուրդ տալ զաւակը ուտելով։...

Ի՞նչ դաս միամիտներուն համար, բայց ասկէց առաջ արդէն ի՞նչ դասեր նոյն միամիտներուն համար։ Սակայն Եւայի բոյնը պատրանքներով է շաղուած, թափանցիկ ցանցառ մասուռներէ է պատուած, ներսէն ալ կ'երեւին հրապոյրները, դուրեկան ալ, և միակ ճարտարութիւնը զիրենք պարտրկելու համար կը կայանայ իրենք զիրենք զսպելուն մէջ, գիղեցիկ համբերութեան մէջ, որ արական առաքինութիւններուն իսկական արդը պիտի ըլլայ։ համբերութիւն, ժուժկալութիւն, կիներուն և աղջիկներուն հացը, որով և իրենց պատիւը և հոգեկան կենդանութիւնը, և սրտի ու սիրոյ ամբողջութիւնը, զոր մէ՛կ հոգիի խոստացած են և զոր պարտին մէ՛կ հոգիի համար պահել պանպանել Ջերմեռանդօրէն։

ԵՐ. Տ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

Կրսեր Քօֆլենի Պոլիս այցը, ներկայացումներու շարքի մը համար, զիները դարձուցած է օրուան դէմ մը։

Պուիսի միջազգային ամբողջ արուեստասէր շրջանակը, մեծ ոգեւորութեամբ կը հետեւի իր ներկայացումներուն, եւ, ներկայացումներու իր շարքին, ամեն գիշեր, Բրքի-Շանը կը խղդուի բազմութենէն։

Արդէն մեծ խանդավառութիւնով ծափահարուեցան, շարունակաբար, երեք նախընթաց գիշերներ, Les Faux Bonshommes բ, Les Romanesques բ, Le Gendre de M. Boitieւն։

Նոյն ընդունելութիւնը կը սպասէ նաեւ յաջորդ ներկայացումներուն, որոնց հետեւ, Քօֆլեն արուեստին մէջը կը մտցնէ հրապոյր մը, կենդանութիւն մը, կատարելութիւն մը, որուն հանդէպ կարելի չէ հիացում մը զրաստել, ինչպես իր վաստակուն մեծ նախասուրիւններուն։

Հետեւեալ մեծախօսութիւնը,—ուր Ֆրանսական սրամտութիւնը սուր հեգնութիւններով շեշտուած սիրուն տղոյնցիմ մը կ'ընէ, — մեկն է առնոնցմէ, զորս Քօֆլեն արտասանեց Les Faux Bonshommesի ներկայացումին գիշեր, արուեստի ու gesteներու նրբութեանց յանկուցիչ յաջողակութիւնով։

Ս. Ս.ԳՍ.

ՄՕՏԵՌՆ!

Պէտք է ժամանակին մարդը ըլլալ։ Երբ մարդ ժամանակին մարդը չէ՛, ան խաւարեալին մէկն է, և ասիկա իր ի՛նչ ըլլալը կը յայտնէ անմիջապէս, Մնելէ առաջ մեռնիլ ըսել է ասիկա։

Պէտք է Մօսկոն (*) ըլլալ։

Մօսկոն ըլլալ, ադ է խնդիրը։ Ես մօսկոն եմ, և, սոսկալի կերպով մօսկոն, թեպէտ ծնած ըլլամ հոն ... ինչպես ամէն մարդ։ Սրիտաւարդ ըլլալով չէ՛ որ մարդ մօսկոն կ'ըլլայ, պէտք չէ՛ մանաւանդ ատ՝նկ ըլլալ։ Ինչ ինչ պառնապօմ է Ա՞ն, առաջ, Նոնոչ։ Վրանիդ կը խնդան։

Խնդիրը ա՞ն է որ մարդ վրան խնդացնելու չէ՛։

Մարդ կրնայ ճանճրանար, բայց միւսներն ժամանակ զուարթ ձեւանալ, Անգլիացիներուն պէս. «Ա՞, զուարթ ըլլանք! զուարթ! զուարթ»։ Բայց պէտք չէ զուարթ ըլլալ, ասիկա աղէկ բան չէ, ես երբեք զուարթ չեմ, երբեք չեմ բացուիր, նոյն իսկ երբ մինակ եմ...

×

Կիներուն գնդէպ մօսկոն ըլլալու համար, պէտք է մոռնալ որ անոնք կին են։ Ամէն բանէ աւելի, կիները մեզի պէս մարդ են։ Անոնք իրական սեռէ մարդիկ են, ա՛ամ՝ ամէնը... և չատ անգամ ալ ո՛չ իսկ ատիկա են։

Սանոնով մարդիկ գլուխնին կը բանային կիներուն առջեւ։ Զանոնք «Տիկին» կը կոչէին և անոնց յարգանքարուութիւն ցոյց կուտային։ Նոյն իսկ անոնց մատներուն ծայրը կը համբուրէին, ազատնի թեւին ձեր առնելով՝ պէտ (ձեռ համբուրու ձեւ առնել)։ Մաղրելի բան է ատիկա։ Ես, չեմ բարեւեր կիները։ Երիսկէ չիտակ անոնց կը մտնեմ ու կը՝տեսնամ որ վրաս կը վազեն։

Դարպաս ընել պէտք չէ անոնց, հինցած բան է ադ։ Արդէն, սէրը, քծինքը, կիթառը, սալօնները ապրանքներ են, կամ արդէ արհանիկներ ըլլալու յարմար բաներ։

Դրամ... ահա ի՞նչ որ մօսկոն է, դրամ ունենալ... դրամ չունի, եթէ կրնաս... բայց ամէն պարագայի, դրամ ունենալ, չա՛տ դրամ ունենալ, սոսկալի կերպով չատ, ադ է խնդիրը։ Ու մանաւանդ չկրնանցնել զան։ Երբ դրամ չունիս, գոյութիւն չունիս ըսել է։ Երբ բնաւ դրամ չունիս, գոյութիւն ունեցած չես ըսել է։

×

Արուեստի մէջը, մօսկոնը, ամէն բանէ առաջ, պատշաճութեան թշնամին է։ Զարգարանքի, գծագրութեան աւելորդ բաներու պէտք չի կայ...։ Տեսարաններ, ապրուած ու տեսնուած բաներ... աչք մտնող բան մը, չարաճճի՛։ Սա՛ամ, կ'ուզէք Սէնի վրայ կամուրջ մը ներկայացնել, լուսացարան նաւի մը հետ։ Անաւասիկ մօսկոն նիւթ մը աւելի բնակած էր Ֆրանսական ոսանին մէջ, իրը փորձառու, ինք կը անօրինէր ամէն բան։ կ'որոշէր թէ այսօր ո՛ւր պէտք էին երթալ և այսպէս մէկ քանի ամսուան մէջ զրեթէ Բարիզի ամբողջ հետաքրքրաշարժ վայրերը, զբօսատունները, թատրոնները, հնութեանց թանգարանները այցելեցին յաջորդաբար։

Վերջոնքին՝ հիմա գանգատելու պատճառ չունէր այլ եւս, տղոյ հոգը ծառաներուն յանձնած, տարիներէ ի վեր քաշած տառապանքներուն փոխարէնը՝ թիւնը կ'ստանար հիմա, երեսին մէջ իսկ մարքէն չանցած հանոյքները վայելելով։

Կը մնար Սիրարիին (դոր՝ ծառաներուն խնամքին յանձնելը թէեւ անխոհեմութիւն կը՝սեպէին միանգին ոչ ամուսինը, բայց տեսնելով որ տիկին Շարամով ալ իր անչափ սիրած Ցանրիկը միեւնոյն միջոցով կը դիմցնէր, մասամբ կը վստահանային, սակայն միշտ խղճահարութիւն մը կը մնար՝ իրենց սրտին մէջ և կը վախնային որ այսպէս վարուելով իրենց երջանկաբեր հրեշտակին հանդէպ մեղանչում մը կ'ընէին։

Այս առաջին պտոյտներէն ետք որ մէկ քանի ամիս տեւեց, միանգին չուզելով բեռ ըլլալ Շարամովներուն, քանի՛ օրերը փնտրեին մտերմութիւնն ու սէրը կը զրանար երկուքին միջեւ։ տիկինը միշտ մօր հանդամանքով կը վերաբերուէր Մելինէի հանդէպ որ իր բնական ազնուութեամբ կրկնապատիկ կը փոխարինէր խորթ մօրը գրաւիչ որդիական յարգանք ու անկեղծ սէր շռայլելով անոր։

Այսպէս նոր ու տիպար կեանքի մը արշալոյսը կը ծագէր հիմա հանքատէրին կնոջն ու աղջկան ալ համար, որոնք մինչեւ Շարամովի մահուան քառասունքին աշարտիլը՝ առանձնացած մնացին իրենց բնակարանին մէջ ու սուգի ամէն պարտականութիւնները դատարէլ ետք սկսան աստիճանաբար մտուիլ Բարիզի ա՛նչափ եռեւեռվող, ա՛նչափ հմայքոտ կեանքին մէջ, որ սանկ միլիոնատէրերու համար մանաւանդ՝ անուզգական տիպ մ'էր դրամին վայելքը ըմբշխնելու։

Սարգիս ու Սեփոն աքանչելի ընկերներ էին երկու կիներուն համար, որոնց կը միանար վարժուհին և առանց որտագողի, առանց յուզումի անխառն հանոյքով կը վայելէին Բարիզի ամբողջ վայելչութիւնը, օրինաւորութեան սահմանին մէջ առատօրէն ծախսելով հանքատէրին դիղած ստակները։

Տիկին Շարամով որ արդէն տարիէ մանելէն ի վեր արդէն սկսած էր եղբայր անունը տալ։ Երկու կիներն ալ սակայն գոհ էին իրենց այս ընտանեզուրի վիճակէն, քանի որ հիմա անձնիշխան կեանք վարելու ազատութիւնը ունէին ու ոչ ոք կար որ ընտանեկան իրաւունքով աշխարհի ամէնէն անարգ կեանքը վարէր ու իրենց բերնի համը փախցնէր։

Շարամովի լուծը անչափ ծանր աղդած էր Տիկին Սօֆիի վրայ, որ սանկ անտանելի փորձանքէ մը ազատուէ եւ՝ մարքէն չէր անցըներ բնաւ երկրորդ ամուսնութիւն մ'ալ կնքել՝ ուայնափ միլիոնատիրոջը նորօրինակ պատուհաս մ'ալ հանել գլխուն։ Արդէն հանքատէրին մեռած օրէն իսկ ուխտած էր և քանի՛ օրերը անցնէին, այնչափ աւելի կ'ամրապնդուէր իր որոշումին վրայ։ Մելինէի համար սակայն՝ խնդիր իսկ չէր ամուսնութիւնը, Պետրոսի ոճիրէն ետք հրաժարած էր աշխարհէն ու մինակ Սիրարիին երջանկացնել էր նպատակը, որմէ ուրիշ ա՛չ ոք կրնար տեղ գրաւել սրտին մէջ։

Ամուսնութեան նկատմամբ թէ՝ օրիորդին ու թէ՝ տիկնին միեւնոյն զգացումները տածելը գլխաւոր պատճառ մ'էր որ ա՛լ աւելի զօրաւոր կապերով միանային իրարու հետ, հետեւաբար՝ ամենէն ի՛նչ որ ունէին՝ ամենայն ազնուութեամբ՝ զոհ ընելու համար, պէտք չկայ նկարելու ջուրը... անգաստ է ադ։ Սէնը գեա մը էր։ ամէն մարդ գիտէ ադ բանը։ աւելորդ է ուրեմն ջուրը ցոյց տալ.... կուպրի խորը բիծ մը... ու լմնցաւ գնաց։ Գալով կամուրջին, աւելորդ բան է զայն նկարել, երկու գիծ կը բաւէ։ չիտակ գիծ մը ու կոր գիծ մը։ կամուրջը չինուեցաւ գնաց... Նաւին համար՝ սեւ բիծ մը, քանի մը կէտեր՝ մթնոլորտը ցոյց տալու համար, սեսակ մը ծաղկանոթ թաչտուն կէտ-կիտուքներ, որոնք բացատրեն օդին թրթռումը, ասա՛ կը տեսնէք պատկերը։ տխուր է, ապրուած է ադ, արուեստի նօթ մըն է ադ... Ժամ մը, մօսկոն ժամ մը։

×

Քանդակագործութեան մէջը, նոյն բանն է։ Պէտք չի կայ թաթ ու բթամատ ունենալ, այլ բռունցք պէտք է։ Կաւի կոտորի մը բռունցքի երեք խոշոր հարուած կուտաս,— երկուքը աչքերուն, մէկն ալ բերանն համար,— ու Ֆրանսա գնաց։ Ամէն ինչ ունենալ չարչն հանուած Պալղարի արձանը։ Կը ծաղրեն, բայց նոխանձնուն է։

Մարդկային կատարելութիւնն է ադ, մօսկոն կատարելութիւնը։

×

Երաժշտութիւնը մօսկոն է, պայմանով որ ըլլայ երկրաչափական, հաւաքաբանական, համադրական ու ամբողջական։ Երկաթագործներու խմբերգ մը, որ խմբագրուած ըլլայ հանքերու վարժարանին բիրիգէսներուն մէջէն, ու երգուի գեղարուեստներու գոնէս՝ վարուսաին աշակերտներուն կողմէ, ահա մօսկոն խնջոյք մը։

×

Գրականութեան մէջը, խնդիրը վէպի կամ թատերգութեան վրայ ըլլայ, մօսկոն ըլլալու համար, կը բաւէ որ կարենաս ըսել.— Ա՛հ, կատարելապէս ագեղ է։

Բանաստեղծութիւնը, ա՛դ ուրիշ գործ է։ Ինչ պէտք կայ ոտանաւոր ըլլալու, կը բաւէ որ մութ ըլլայ, թէպէտ սեմպոլիք և չատ առաջ գացած.— Ան կ'երթար, սրտնցներուն վրայ ելլելով, օճաւեր վեսվեսում։

Ի՞նչ կիսազգեստը, դեպի սփինկսեան նպատակի մը, նոգիի սեւ դաճաւորութիւն։

Հասկցա՞ք... Որովհետեւ ոտանաւորներ ոտքով ոտանաւոր են ասոնք։ Ձեր հասկանալիք բանը չէ՛ սա... Մօսկոն չէ՛ք դուք... Սա գործէն չէ՛ք հասկնար...

×

Գործէն հասկնալ. ահա՛ ի՛նչ որ մօսկոն է։ Բայց ի՞նչ որ ա՛լ աւելի մօսկոն է, երբ դուն արհեստէն ես, կ'արդիւնս ուրիշները անոր միջոցով ըլլալէ։ Երիկ մարդու մը համար որ գործէն է, կ'ըսեն. «Կը հասկնայ կոր»։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԹԵՐԹՕՆԸ

ՔԱՍԻՄ 252

ԿՆՃՈՍ ՀԱՆԳՈՑՑ ՄԸ

ՎԷՊ
ՅԵՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԱ.

Միանգին զուշակութիւնները հեռագրէսէ կ'իրականանային, տխուր ոճիրին ամիս մը ետք, արդէն մոռցուած էին գրեթէ Շարամովն ալ, աներձանն ալ և լրագիրները եթէ ոճրագործներուն դատավարութեան նկատմամբ բան մը գրէին, այն առթիւ միայն մեռնողներուն յիշատակութիւնը կ'ըլլար ան մէջ։ Նոյն իսկ իրը անձնական դատապարտ՝ գործը հետաքրքրէ ալ հրապարցան հանքատէրին կինն ու աղջիկը։ չուզելով զգաղել այսչափ գայթակղական խնդիրով մը, որուն հետեւանքը եթէ ոճրագործներուն դատապարտութիւն ըլլար, իրենց համար ալ ո՛չ նուազ անպատուութիւն պիտի ծնուցանէր։

Երկու պատուհաններուն՝ Շարամովի ու աներձագին բացակայութիւնը խաղաղութիւն ակրմանած էր տունէն ներս, ուր մնաւ չէին պարզուիր այլեւս երբեմնի փողոցային կռիւներն ու լսիրչ տեսարանները, որոնք դժոխք դարձուցած էին այս ճոխ ու հոյակապ բնակարանը։ Մայր ու աղջիկ առաջին առթիւ իրարմէ կը քաշուէին իրենց զգացումները բացայայտ կերպով խոստովանելու, բայց հիմա որ ամուսնան մը կեանցութեամբ զիրար հակցած էին կատարեալապէս, այլեւս բան չէին պահեր իրարմէ ու փոխադարձաբար պատմութիւնները քանելով Շարամովի անբարոյ վարդութիւններուն, անոր ստանութիւնը ընտանեկան խաղաղութեան համար Աստուծոյ անօրինած մէկ չնորհը կը նկատէին։

Երկու ըն ալ անտէր անտիրական կը մնային աչխարհի վրայ։ Ո՛չ Վրացուհին մօտ ազգական ունէր, ո՛չ ալ Մելինէ։ իրը ազգական՝ կը մնար միմակ Մելինէի մօրեղբայրը Սարգիս, որ բաւական բուն իմաստովը պարկեշտ ու պատուաւոր մարդ էր և եթէ օրիորդին մօրեղբայրն էր, եղբայրը կը սեպուէր նաեւ տիկնին ալ, որ անոր Պոլիս ժամանելէն ի վեր արդէն սկսած էր եղբայր անունը տալ։ Երկու կիներն ալ սակայն գոհ էին իրենց այս ընտանեզուրի վիճակէն, քանի որ հիմա անձնիշխան կեանք վարելու ազատութիւնը ունէին ու ոչ ոք կար որ ընտանեկան իրաւունքով աշխարհի ամէնէն անարգ կեանքը վարէր ու իրենց բերնի համը փախցնէր։

Շարամովի լուծը անչափ ծանր աղդած էր Տիկին Սօֆիի վրայ, որ սանկ անտանելի փորձանքէ մը ազատուէ եւ՝ մտքէն չէր անցըներ բնաւ երկրորդ ամուսնութիւն մ'ալ կնքել՝ ուայնափ միլիոնատիրոջը նորօրինակ պատուհաս մ'ալ հանել գլխուն։ Արդէն հանքատէրին մեռած օրէն իսկ ուխտած էր և քանի՛ օրերը անցնէին, այնչափ աւելի կ'ամրապնդուէր իր որոշումին վրայ։ Մելինէի համար սակայն՝ խնդիր իսկ չէր ամուսնութիւնը, Պետրոսի ոճիրէն ետք հրաժարած էր աշխարհէն ու մինակ Սիրարիին երջանկացնել էր նպատակը, որմէ ուրիշ ա՛չ ոք կրնար տեղ գրաւել սրտին մէջ։

Ամուսնութեան նկատմամբ թէ՝ օրիորդին ու թէ՝ տիկնին միեւնոյն զգացումները տածելը գլխաւոր պատճառ մ'էր որ ա՛լ աւելի զօրաւոր կապերով միանային իրարու հետ, հետեւաբար՝ ամենէն ի՛նչ որ ունէին՝ ամենայն ազնուութեամբ՝ զոհ ընելու համար, պէտք չկայ նկարելու ջուրը... անգաստ է ադ։ Սէնը գեա մը էր։ ամէն մարդ գիտէ ադ բանը։ աւելորդ է ուրեմն ջուրը ցոյց տալ.... կուպրի խորը բիծ մը... ու լմնցաւ գնաց։ Գալով կամուրջին, աւելորդ բան է զայն նկարել, երկու գիծ կը բաւէ։ չիտակ գիծ մը ու կոր գիծ մը։ կամուրջը չինուեցաւ գնաց... Նաւին համար՝ սեւ բիծ մը, քանի մը կէտեր՝ մթնոլորտը ցոյց տալու համար, սեսակ մը ծաղկանոթ թաչտուն կէտ-կիտուքներ, որոնք բացատրեն օդին թրթռումը, ասա՛ կը տեսնէք պատկերը։ տխուր է, ապրուած է ադ, արուեստի նօթ մըն է ադ... Ժամ մը, մօսկոն ժամ մը։

×

Քանդակագործութեան մէջը, նոյն բանն է։ Պէտք չի կայ թաթ ու բթամատ ունենալ, այլ բռունցք պէտք է։ Կաւի կոտորի մը բռունցքի երեք խոշոր հարուած կուտաս,— երկուքը աչքերուն, մէկն ալ բերանն համար,— ու Ֆրանսա գնաց։ Ամէն ինչ ունենալ չարչն հանուած Պալղարի արձանը։ Կը ծաղրեն, բայց նոխանձնուն է։

Մարդկային կատարելութիւնն է ադ, մօսկոն կատարելութիւնը։

×

Երաժշտութիւնը մօսկոն է, պայմանով որ ըլլայ երկրաչափական, հաւաքաբանական, համադրական ու ամբողջական։ Երկաթագործներու խմբերգ մը, որ խմբագրուած ըլլայ հանքերու վարժարանին բիրիգէսներուն մէջէն, ու երգուի գեղարուեստներու գոնէս՝ վարուսաին աշակերտներուն կողմէ, ահա մօսկոն խնջոյք մը։

×

Գրականութեան մէջը, խնդիրը վէպի կամ թատերգութեան վրայ ըլլայ, մօսկոն ըլլալու համար, կը բաւէ որ կարենաս ըսել.— Ա՛հ, կատարելապէս ագեղ է։

Բանաստեղծութիւնը, ա՛դ ուրիշ գործ է։ Ինչ պէտք կայ ոտանաւոր ըլլալու, կը բաւէ որ մութ ըլլայ, թէպէտ սեմպոլիք և չատ առաջ գացած.— Ան կ'երթար, սրտնցներուն վրայ ելլելով, օճաւեր վեսվեսում։

Ի՞նչ կիսազգեստը, դեպի սփինկսեան նպատակի մը, նոգիի սեւ դաճաւորութիւն։

Հասկցա՞ք... Որովհետեւ ոտանաւորներ ոտքով ոտանաւոր են ասոնք։ Ձեր հասկնալիք բանը չէ՛ սա... Մօսկոն չէ՛ք դուք... Սա գործէն չէ՛ք հասկնար...

×

Գործէն հասկնալ. ահա՛ ի՛նչ որ մօսկոն է։ Բայց ի՞նչ որ ա՛լ աւելի մօսկոն է, երբ դուն արհեստէն ես, կ'արդիւնս ուրիշները անոր միջոցով ըլլալէ։ Երիկ մարդու մը համար որ գործէն է, կ'ըսեն. «Կը հասկնայ կոր»։

(*) Մօսկոն, ինչպէս չեն գիտեր ոչ-ֆրանսագէտ ընթերցողները, հարազատ հայերէնով մը չգացատրուիլ։ Ան ունի իմաստը՝ նուռաձեւի, ժամանակիցի, արդեանի։ Ա.

խնդրեց որ թոյլատրութիւն ընեն իրենց, մասնաւոր բնակարան մը վարձելու, քանի որ արդէն բաղմանդամ էին իրենք և մանաւանդ աղաքը կրնային ձանձրոյթ պատճառել։

Տիկին Շարամով տեսնելով որ Մելինէ վերջին ծայր կը համակրի միանձին ընտանիքին ուրկէ բաժնուիլ չուզեր բնաւ, օրիորդին հաճելի ըլլալու համար ընդդիմացաւ անոնց զատ բնակարան վարձելուն ու խնդրեց որ չարունակեն մէկտեղ ապրիլ, քանի որ իրենք ալ առանձին են ու մարդու պէտք ունին օրուան ապրուստը բուժելու համար։

Զեւի համար եղած դարձուածք մը չէր տիկին Շարամովի ընդդիմութիւնը, կատարելապէս անկեղծ էր, ինչ որ վերջին աստիճանի հաճոյք պատճառեց Մելինէի և Սեփոն իր ընտանիքով չարունակեց մնալ Գուզվա Տէպիթայէնի ապարանքին մէջ իբրեւ գործակատարը կամ վարիչը Շարամով ընտանիքի հարստութեան։

Բայց ո՞րչափ ատեն պիտի բնակէին Բարիզի մէջ։ ի՞նչ պիտի ընէին հոն, ասիկայ անձանօթ կը մնար ամէնուն ալ, որոնք առանց նպատակի ու առանց որդ ծրագրի կը չարունակէին երկարաձգել իրենց բնակութիւնը։

(Շարունակելի)

Եթէ կին ըլլայ կ'ըսեն. «Անտեղացի՛ է»։ Անտեղուանքը չեղող կին մը՝ գործէն չէ՝։ Կիները անտեղուանքը չընող էրիկ մարդ մը՝ ա՛ն ալ գործէն չէ՝։ Մոսքոն կերպով գործէ հանկարծը՝ սովորական պերճանք չէ, լիւխի գործ է։ Ասիկա, հասկցող չատ քիչ մարդ կայ, և միշտ նոյն անձերն են։ Ճաթելիք բան է։ Բայց գոնէ՝ մենք մեզի ենք։ Ուրիշները գոյութիւն չունին... Մոսքոն...

Կը կարծէք որ թերեւս մոսքոն էք։ Երթա՛ք, որովհետեւ դուք ձեզմով կը հետաքրքրուիք։ Մոսքոն եղողին ականջ չեն տար։ Լսելն ալ կ'արդիլեն ու «ապուշ է» կ'ըսեն... առանց բան մը լսած ըլլալու։

×

Հէ՞... ի՞նչ,... ատանկ պիտի ըսէք...։ Շա՛տ աղէկ, ես ալ ձեր կարծիքէն եմ։

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ ԵՒ ԹԻՊԼԷԹ.—ՄՍԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆԸ ԲԵՌԻՆԻ ՄԷՋ.—Զինական արքունիքին մէջ մեծ տպաւորութիւն առաջ բերած է բրիտանական արշաւանքին յառաջխաղացումը դէպի Թիպէթ։

** Ռուսիոյ քաղաքական և պաշտօնական շրջանակներուն մէջ ամէնէն հետաքրքրաշարժ և կարեւոր խնդիրը հիմա Թիպէթի վրայ բրիտանական արշաւանքն է, որ վերջին լուրերուն նայելով կը բաղկանայ 60 անգլիացի և 2800 բնիկ զօրքերէ, որոնց կը հետեւին 2000 բանակի սպասաւորներ։ Ռուս մեծ թերթերը կ'առաջարկեն կառավարութեան պաշտօնական բացատրութիւն մը պահանջել Անգլիոյ արտաքին գործոց Նախարար Լորդ Լէնսդաուընէն, ոմանք ալ կ'առաջարկեն զինուորական ցոյց մը և չեղում մը ընել կեդր. Ասիոյ մէջ Մեծին Բրիտանիոյ դէմ, այսինքն ռուսական բանակ մը տեղափոխել դէպի ներսերը, Հնդկաստանի սահմանագլուխներուն մօտ։

** Ըսողներ ալ կան թէ անգլիական կառավարութիւնը ասկէց առաջ բացատրած է Ռուսիոյ մօտ Թիպէթական արշաւախումբին նպատակը և գործողութեանց բնութիւնը։

** Մաճառ հանրածանօթ արեւելագէտ Իոզֆ. Վանպէրի Վիէննայի Տի Ցայթ (ժամանակ) օրաթերթին մէջ շահեկան յօդուած մը գրած է Թիպէթի խնդրոյն վրայ, որ իր կարծիքով կրնայ անհամաձայնութիւն առաջ բերել Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջև։ Ռուսիոյ նպատակներուն գալով, Բրոֆ. Վանպէրի կ'ըսէ թէ Ռուսիա առիթի մը կ'ըսպասէ կեդր. Ասիոյ մէջ հարուած մը տալու իր բրիտանացի մրցակցին։ Տարակոյս չկայ որ, կ'ըսէ, Ռուսիա յայտնապէս պատրաստութիւն պիտի ընէ Թիպէթի, պիտի միջամտէ, բայց յայտնի է թէ Մեծն Բրիտանիա միջնորդութիւն պիտի չընդունի, նա՛ ոչովհետեւ Ռուսիոյ քաղաքականութիւնը կ'աշխատի Թիպէթի մէջ կռուան մը դտնել Զինաստանի վրայ յարձակելու համար, և երկրորդ՝ որովհետեւ Մեծն Բրիտանիա մոռցած չէ թէ Ռուսիա կեդր. Ասիոյ մէջ ուրիշ գրաւումներու ալ հետամուտ է։ Հետեւաբար, կ'ըսէ Բրոֆէսորը, ո՛չ մէկ պարագայի մէջ Մեծն Բրիտանիա կրնայ թոյլատրել որ Ռուսիա զօրցնէ իր այժմու դիրքերը կեդր. Ասիոյ բովանդակ սահմանագլուխներուն վրայ, քանի որ այդպիսի կացութիւն մը յոյժ վտանգաւոր է բրիտանական շահերուն։ Փոքրիկ Թիպէթ կոչուած մասը 50 տարիէ ի վեր Անգլիացոց ձեռքն է, և Մեծն Թիպէթ ալ կրնայ անոնց ստացուածն ըլլալ, եթէ Մեծն Բրիտանիա ուզէ, և Մեծն Բրիտանիա անշուշտ պիտի ուզէ, եթէ կը փափաքի ձեռքէ չհանել Հնդկաստանը։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐ.—Վիլհէլմ կայսր Նոր Պալատին մէջ վերջին նուագահանդէսէն ետքը, անցեալ Ուրբաթ իրիկուն, պահ մը խօսեցաւ արքունի թաւջութակահար Մ. Կրիւնֆէլտի հետ։ Ն. Վեհափառութեան ձայնը որոշ կերպով կը լսուէր, թէեւ ցած կը խօսէր։ Պաշտօնական թերթերը կը ծանուցանեն թէ Ն. Վեհափառութիւնն շատ կարճ ժամանակէ մը վերջ պիտի կարողանայ դարձեալ իր սովորական գործերու ուղղութիւնը ձեռք առնել կատարեալ ազդուութեամբ և կորովով։ Քեօլնիշէ Զայթունկն բացարձակապէս կը յայտարարէ թէ Ն. Վեհափառութեան հիւանդութիւնը չատ թեթեւ և արագապէս բուժելի տեսակէն է։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ. չաբաթ օր բացուեցաւ Բեթերսպուրգի մէջ հովանաւորութեամբ Ռուսիոյ Մայր Կայսրուհիին։ Բացումը կատարեց Մեծ Դքսուհի Էլիզաբէթ Մաւրիքիէւնա, եւ այցելեց գերմանական բաժինը, որ ճաշակաւոր կերպով կարգադրուած էր, և ապա աւստրիական բաժինը, որուն փայլուն ցուցադրութիւնը և գեղարուեստական զարդերը հիացում կ'ազդեն։ Ֆրանսական բաժինը աչքի կը զարնէր իր գեղեցիկ պաստրիներով և խաղալիկներու շարքով։ Ամէնէն մեծ բաժինն է ռուսականը, ուր ցուցադրուած են նոյն իսկ Սիպերիոյ գիւղական կեանքին յատուկ մանկական խաղալիկները և պատկերները։ Ցուցահանդէսին բացուելէն վերջ փոքր մանուկներ թատերախաղ մը ներկայացուցին։

ԲԱՄԲԱԿԸ.—Շանկայէ կը հեռագրուի թէ չինական բամբակին բերքը այս տարի չատ ընտիր եղած է։

ՇԱՑՐԱԳՈՅՆ ԱՐԻՒԵԼՔ.—Մոլական Ալեքսիվ դէռ մեկնած չէ Բորթ Արթուրէն Բեթերսպուրգ։

*** Զինու կայսեր հրովարտակով մասնաւորապէս մը կազմուեցաւ որուն պաշտօնն է բոլոր չինական նահանգներուն Բանակները կազմակերպել ազգային հիման մը վրայ, նոյն զէնքերով, նոյն հանդերձանքներով և նոյն կազմակերպութեամբ։

*** Ճաբոնի Խորհրդարանը Ֆրանսայի և Անգլիոյ Խորհրդարաններուն նման Վարչութեան վրայ ուղղակի հակակիռ մը չունի։ Ճաբոնական Կանոնադրութիւնը նման է գերմանականին, և ճաբոնական նախարարութիւնն ալ գերմանականին պէս անկախ է խորհրդարանական մեծամասնութենէն և միայն պատասխանատու է Միքատոյին։ Բայց Ճաբոնի Երեսփ. Ժողովը Ֆրանսայի և Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովներուն նման կրնայ մերժել նախարարութեան կողմէ ներկայացուած եզմտացոյցը։ Այս պարագային նախարարութիւնը իրաւունք ունի նախորդ տարուան եզմտացոյցը գործածելու ա՛յնպէս իբր թէ Երեսփ. Ժողովին կողմէ նոր քուէարկուած ըլլար։ Ճաբոնի խորհրդարանական նստաշրջանին բացումը կը նշանի Լոնտոնի Բարլամէնթին բացումին։ Կայ զանազան մը զոր կը կարդայ անձամբ Միքատոն երկու Ժողովներուն անդամներուն առջև, որոնք հաւաքուած կ'ըլլան Մերակոյտին Սրահը։ Կայսրը մեծ հանդիսաւորութեամբ, հետեւորդութեամբ նախարարներուն և պետական բարձր պաշտօնատարներուն Խորհրդարան կ'երթայ։ Գահաճառը կը խօսի արտաքին և ներքին քաղաքականութեան վրայ, և կը պարզէ կառավարական ծրագրին ընդհանուր գիծերը, որ նստաշրջանի միջոցին Խորհրդարանին պիտի ներկայացուին։ Գահաճառին աւարտումէն ետքը Մերակոյտին և Երեսփ. Ժողովին նախարարները մէյ մէկ օրինակ կ'առնեն։ Կայսրը յետոյ կը մեկնի Խորհրդարանէն և Ժողովներուն իւրաքանչիւրը կը պատասէ գահաճառին պատասխանը։ Ցայտնի է թէ Ճաբոնցիք վերջին ծայր քաղաքավար մարդիկ են։ Թոքիոյի օրէնսդիր ժողովներուն մէջ անկարգ և աղմկալից տեսարաններ տեղի չեն ունենար, ինչպէս կ'ունենան Եւրոպայի Խորհրդարաններուն մէջ։

ՄԱՃԱՌԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ՎԵՐԱՁԱՑԱՒ.—Մաճառ Երեսփ. Ժողովին կուսակցութեանց մէջ ժամանակէ մը ի վեր տիրող անկարգ անհամաձայնութիւնը վերջապէս տեղի տուաւ ներդաշնակութեան մը։ Բօշութեան կուսակցութիւնն ալ գոհ մնաց և Երեսփ. Ժողովին նիստերը այսուհետեւ հանդարտութեամբ և կանոնաւորութեամբ տեղի պիտի ունենան։

ԻՏԱԼԱՑԻ ՍՊԱՑ ՄԸ ՍՕՄԱԼԻՆԵՐԷՆ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ.—Իտալացի Կրանպօ անունն սպայ մը Սօմալիէնի մէկ եղերքը ցամաք ելաւ բարեկամ բնիկներու գունդի մը գլուխն անցած։ Տեսնելով որ բերդին վրայ իտալական դրօշ չէր պարզուած, հրամայեց որ պարզուի։ Բերդին հրամատարը մերժեց մինչև որ մասնաւոր հրաման մը չգայ ցեղապետէն։ Կրանպօ հրամատարին երկու ժամ պայմանաժամ տուաւ իտալական դրօշը պարզելու, և պայմանաժամին ուարտելէն ետքը սկսաւ կրակ ընել բերդին վրայ։ Բերդը պատասխանեց ռումբով մը որ դէտին փռեց հրամատար Կրանպօն։ Բարեկամ բնիկները ծովեզերք փախան և ապաստանեցան իտալական Կալիէզ յածանքը, որ սպային մարմինը առնելով հեռացաւ։

ՄՕՐԻՍ ՏՕՆԷՅԻ ՆՈՐ ԹԱՏԵՐԱՍԱՂԸ.—Անցեալ Եշ. գիշեր Բարիզի Ժիմնազ թատրոնին մէջ առաջին անգամ ըլլալով ներկայացուեցաւ Մ. Մորիս Տօնէյի մէկ նոր թատերախաղը։ Վերադարձ։ Նիւթը հրէական է մեծ մասամբ։ Մ. Տօնէյ ամուսնական անհաւատարմութեան պատմութիւն մը խառնած է իր նիւթին մէջ, և այս կերպով հրապուրիչ դարձուցած է զայն իր Բարիզի ունկնդիրներուն։ Ցուլիթ, գեղադէմ դեռատի Հրէուհի մը իր փառամոլութիւնը գոհացնելու համար իր դաւանանքը թողլով կարգուած է կոմսի մը հետ, որուն ընտանիքը Ֆրանսայի ամէնահին և ամէնէն ջերմեռանդ կաթոլիկ ընտանիքներէն մին է։ Կոմսը, Միշէլ, կարգուած է, նոյն իսկ շատ կը սիրէ իր գեղեցիկ և գորովագութ կինը, Սիւզան, բայց յոգնած է այս միօրինակ երջանկութենէն և թէեւ երկու զաւակ ալ ունի, սակայն անդիմադրելի կերպով դէրի եղած է Ցուլիթի գեղեցկութեան և խելացութեան։ Տակաւին բացարձակ յանցանք մը չգործուած, Սիւզանին ձեռքը կ'իյնայ իր ամուսինին կողմէ Ցուլիթին ուղղուած նամակ մը, և առանց ո և է բացատրութիւն լսելու, կը խղէ իր յարաբերութիւնները Միշէլի հետ և ամուսնալուծում ձեռք կը բերէ։ Այնուհետեւ Ցուլիթ ազատ ասպարէզ գըտնելով, ինք և Միշէլ կը մտնեն «ազատ միութեան» մը մէջ։ Միասին արտասահման կ'երթան, բայց ի դարձին ծանր անհամաձայնութիւն մը կայ իրենց մէջ։ Երկու սիրահարները, երկուքն ալ խելացի։ հասկցեր են թէ իրենց ոչ մէկ բանով իրարու կը նմանին, ո՛չ կրօնքով, ոչ լեզուով, ոչ ցեղով։ Ցուլիթ իր ցեղակիցներուն կը դառնայ նորէն, որոնց գաղափարները և կենցաղավարութիւնը անտանելի են Միշէլին։ Ցուլիթ վերջապէս կ'ըսէ Միշէլին թէ ա՛լ չի սիրեր զինքը, և փոխադարձ հաւանութեամբ կը բաժնուին։

ՕԹՈՄՈՊԻԼ ԶԻՆԱՍՏԱՆԻ ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒՀԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ ՀԱՄԱՐ. — Փոխարքայ Եուանշիքայ ինը օթոմոպիլ նուէր ըրաւ Զինաստանի մայր կայսրուհիին, որ անոնցմով պտոյտներ պիտի կատարէ Բեքինի Արեւմտեան Դիան և Սամանային Պալատին միջև։ Այդ օթոմոպիլները Գերմանիոյ մէջ չնուած են, իւրաքանչիւրը 4000 թայէլի։ Կառքերը օմնիպիւսի ձեւով են, և իրենց փայլուն գոյնով և ընդհանուր հանգամանքով կը նմանին տղայոց իրրեւ խաղալիք գործածուած կառախումբի մը։ Կառքերէն երեքը փայլուն դեղին են, կապոյտ և արծաթեայ վիշապներ ներկուած են երկու կողերուն վրայ։ Ներսերը թաւշապատ են, ու պատուհաններուն վարագոյրները մետաքս է։ Մնացեալ կառքերը պալատական պաշտօնատարներուն համար են, և փայլուն կարմիր ներկուած են։ Երկու գերման մեքենավարներ, որոնք կառքերը Թիէնձին տարած են, այս միջոցին կը զբաղին կարգի դնելու անոնց մասերը, և ակնակ Մանչու զինուորներու դաս կուտան կառքերը վարելու և նորոգելու արուեստը անոնց սովրեցնելու համար։

ՌՈՒՍԻԱ. — Պրիսլաւէն գերման լրագիր մը Բեթերսպուրգ կանչուեցաւ Ռուսիոյ ելմտական նախարար Մ. Բուլիգէնի համար, որ հիւանդ է։ Ելմտական Պաշտօնարանին վարչութիւնը արժամաչէ յանձնուած է պետական Խորհրդոյ անդամ և նախարարին օգնական Մ. Բոմանովի։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ ԿՈՒՐԻԷ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ. — Տնտեսական պայքարը բոլոր ուժգնութեամբ առաջ կը տարուի Անգլիոյ մէջ։ Ամէն կողմ գումարումներ տեղի կունենան։ Բրիւսպելոն, դըրեակներուն, ագարակներուն, առեւտրական կեդրոնին գրասենեակներուն, կառախումբերուն, հարուստներու մասնաւոր ապարանքներուն, ինչպէս նաեւ գործատուոց փոքրիկ ընակարաններուն մէջ, Մր. Զէմպրլէնի ժողովներ վրայ միայն կը խօսուի, Ճշմարիտ համաձայնակ մը եղած է, որ Լոնտոնի մէջ «մաքսախտութիւն» անունը առած է։ Մահերու դիպուածը փոքրիկ ընդհանուր ընտրութեան մը մանրաթիթառած է։ Մէկ շարթուան մէջ Երեսփ. Ժողովէն չորս անդամներ մեռան։ Մեռելները փոխանակելու համար, կատարուած մասնակի ընտրութիւնները տասնրինգ օրէն տեղի պիտի ունենան։ Արդէն պայքարը սկսած են ուժգնապէս, և հետեւաբար չորս աթոռները ձեռքէ ձեռք կը խլուին։ Արդիւնքը պիտի ցուցնէ թէ ի՞նչ է հանրային կարծիքին հոսանքը Մր. Զէմպրլէնի մաքսային առաջարկութիւններուն նըկատմամբ։ Ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան Լուիշէմ, Լոնտոնի մեծ արուարձան մը, ուր պահպանողական մեծամասնութիւնը 1891ին 2500 ձայն էր։ Այդ տարիէն ի վեր ընտրական պայքար տեղի ունեցած չէ հոն, Իսթ-Տըլուիդ, դարձեալ Լոնտոնի արուարձան, ուր պահպանողական մեծամասնութիւնը 1895ին 3000 ձայն էր, (անկէց ի վեր ընտրութիւն եղած չէ)։ Լը Տէօ, Շրոբշայրի մէջ, ուր պահպանողական մեծամասնութիւնը 4000 ձայն էր վերջին ընտրութեան առեն։ Բոլոր այս շրջանակներուն մէջ ազատականք իրենց ընտրելիները ունին, իրենց ընտանիքներուն նայելով յաղթանակը պիտի տանին Լուիշէմի մէջ և նախարարական մեծամասնութիւնները մեծապէս պիտի պակսեցնեն Իսթ-Տըլուիդի և Լը Տէօյի մէջ։ Զորրորդ մասնական ընտրութիւնը տեղի պիտի ունենայ Աշպրրթըն Տէվոնշայրի մէջ։ Ազատական շրջանակ մըն է ասիկա։ Վերջին ընտրութեանց ժամանակ մեծամասնութիւնը 700 ձայն էր, բայց ազատականք կը յայտարարեն թէ այդ թիւը պիտի գերազանցեն զգալապէս։ Նախարարական և հականախարարական ընտրելիներուն ծրագիրը մաքսապաշտպանութիւնը կամ ազատ փոխանակութիւնն է, սուղ հացը կամ ժան հացը։ Տըլուիդի վախճանեալ երեսփոխանը պատուական և յարգելի մարդ մըն էր, Սըր Պլընտել Մէյրըլ (ազատամտական)։ և նախարարականք այս մարդուն տեղ ընտրելի ներկայացուցած են Տքդ. Բըթբրդիօրտ Հէրբիս, որ անդամ էր Զարեբրրտ Ընկերութեան և Սէսիլ Բոսսի բարեկամը։ Ժողովրդական չէ, նոյն իսկ նախարարականներուն մէջ ալ չի սիրուիր։ Մր. Զէմպրլէնի ջերմ կուսակից է։ Գումարման մը միջոցին յայտարարեց թէ 1000 անգլ. ոսկի տուաւ մաքսային բարեկարգութեան համար կազմուած դաշնակցութեան, որ «Դաշնակցութիւն Մր. Զէմպրլէնի» կոչուած է։

—Այդ 1000 անգլ. ոսկին ի՞նչպէս չահեցաք, հարցուց ընդմիջող մը։ — Այդ պատճառաւ դուք հոս կը գտնուիք յայտարարեց ուրիշ մը։ Ամբողջ Նիստին միջոցին այս տեսակ ընդմիջումներ եղան։ Վերջապէս այս չորս ընտրութիւնները պիտի ապացուցանեն թէ, այո՛ կամ ոչ, Մր. Զէմպրլէն իրաւունք ունի իր երկրին առաջարկել մաքսային դրութեան փոփոխութիւն մը։ Առ այժմ յայտնի է թէ անգլիական ժողովուրդին մեծամասնութիւնը հաւատարիմ կը մնայ ազատ փոխանակութեան և Մր. Զէմպրլէն պիտի յաղթահարուի։

*** Լոնտոնի Բաղաքապետութիւնը հաւանեցաւ իր սրահներէն մին Մր. Զէմպրլէնի տրամադրութեան տակ դնել, որ քանի մը օրէն մեծ ճառ մը պիտի խօսի մաքսային քաղաքականութեան վրայ։ Բայառիկ պատիւ մըն է ասիկա, Բաղաքապետութեան կողմէ եղած Մր. Զէմպրլէնի, որովհետեւ ընդհանրապէս Կիլտհոլը կուսակցական պայքարներէ վեր տեղ մը եղած էր ցարդ։ Կարդ մը աղդեցիկ անձեր ներգրաւիր տալով Լորտ Բաղաքապետն կը խնդրեն որ նոյն շնորհը ըլլայ նաեւ Տըվընշայրի դուքսին։

ՀԷՐՊԷՐԴ ՍՊԷՆՍԷՐԻ ՄԱՀԸ

Նշանաւոր իմաստասէր և փիլիսոփայ Հէրպըրդ Սպէնսէր. որ դարուս ամէնէն հոյակապ գէմքերէն մին էր, մեռաւ առջի օր։

Սպէնսէր, ծնած էր 1820 Ապրիլ 27ին, Տըբպիի մէջ —Անգլիա— որ իր նախնական կրթութիւնը ստացաւ նոյն քաղաքին մէջ ուսուցչութիւն ընող իր հօրմէն, և միանգամայն իր հօրեղբօրմէն, որ երէցն էր անգլիական եկեղեցիին։ Տասնըհօթէն մինչեւ քսանչորսինգ տարեկան, քաղաքային երկրաչափ եղաւ և աշխատակցեցաւ «Սիվիլ էնճինիրրս էնտ Արչիթէքթս Ժուռնալ» լրագրին։ 1848էն մինչեւ 1852 ամբողջ հինգ տարի «Էքզոմիսթ» լրագրին աշխատակցեցաւ կանոնաւորապէս, թողլով իր երկրաչափութեան արհեստը։ Այդ միջոցին էր որ Սպէնսէր իր ընկերաբանական անուանի գործը հրատարակեց։ Անկէ ետք, (1856-57) մասրեռուեցաւ իր փիլիսոփայական աշխատութիւններուն մէջ, որոնք պահ մը, այսինքն 18 ամիս, ընդհատուեցան իր հիւանդութեան պատճառով։

1882ին, Ամերիկայի միացեալնահանգները գնաց այցելել։ Նոյն տարուոյ մայիս 12ին Բարոյական և Բաղաքական գիտութեանց ակադեմիայի թղթակից ընտրուեցաւ, Էմբրսնի տեղ, բայց չուզեց ընդունիլ այս պաշտօնը։ յայտարարելով որ իրեն սկզբունք ըրած է և ոչ մէկ օտար ընկերութեան վերաբերիլ։

Այս միջոցին, Հէրպէրդ Սպէնսէր շատ մը փիլիսոփայական գործեր հրատարակեց, գործեր որոնք ժամանակակից իմաստուններու առաջին կարգը դասեցին զինքը։ Ասոնց մէջ յիշենք «Փիլիսոփայութեան Սկզբունքներ»ը։ «Գիտական և Բաղաքական փորձեր»ը։ «Բարոյական և Ֆիզիքական մատուռական դպստիարակութիւն»ը։ «Առաջին Սկզբունքներ»ը։ «Գիտութեանց դասակարգութիւն»ը։ «Բարոյականի Սահմաններ»ը։ «Եկեղեցական օրէնքներ»ը։ և.ն.։ Այս գործերուն մեծագոյն մասը թարգմանուած է ֆրանսերէնի, իրենց անուններով և կամ շատ քիչ բարեփոխութեամբ, Ռիպոթ Էսբինագի Բաղէի, Պուռուոյի կողմէ։ Այս թարգմանութիւններուն մէջ գլխաւորաբար յիշենք։ «Բարեշրջական բարոյական խարխխներ»ը, և «Արդարութիւն»ը։

Այս անուանի փիլիսոփային իմաստասիրական սկզբունքը զինքը կը զոդէ Օկիւսթ Քոնթի, Սթուարթ Միլի և Շաուլ Մարվինի։ Հոգեբանութեան մէջ, ծայրայեղօրէն փորձառական է և իբրեւ նախնական իրողութիւն կ'ընդունի զգայութիւնը (sansation) և գաղափարներու մէջ կը տեսնէ կուտակուած ըմբռնումներ, ինչպէս նաեւ ընդհանրին գաղափարներու մէջ ժառանգական ըմբռնումներ։ Բացարձակին յղացումը, զոր ընդունեց ի հեճուկս Համիլթընի, իրեն համեմատ, խղճին մէջ անհրաժեշտ պայմանն էր։ Տիեզերագիտութեան մէջ, իբրեւ առաջին սկզբունք ընդունեց զօրութեան յարակայութիւնը ուրկէ առաջ կուգան բնական օրէնքներու միաձեւութիւնը, զօրութիւններու հաւասարակշռութիւնը։ Վերջապէս բարեշրջման օրէնքը և հաստատ համակրդի իբր պայման, միութեան մէջ զանազանութիւնը։ Բարոյականի մէջ ընդունեց բարիին և օգտակարին նմանութիւնը։ Զատուց բարոյականէն ընկերաբանութիւնը։ Անհատական բարոյականութիւնը նկատելով ընկերական շրջանակի մէջ, անհատին ինքնութիւնը բարեշրջման օրէնքը գործադրեց որքան ընկերական շրջանակներու նոյնպէս ալ էակներու համար, և անոնց զարգացման իբրեւ օրէնք, սահմանեց այլասերական հակումներու դերակայութիւնը, եսասիրական հակումներու բաղդատմամբ։

Ֆրանսա, այս վերջին տարիները մանաւանդ, Սբէնսէրի դաւանած դատարակութեան սկզբունքին յարեցաւ զայն գործադրել տուաւ իր դպրոցներուն մէջ։

*** Սբէնսէրի անունը մեր մէջ ալ ծանօթ է իբրեւ իմաստասէր դաստիարակ։ Բարձառական հոգեբանութիւնը հիմ բռնելով Պէրպէրեան և Մրմրեան էֆէնտիները, ծանօթացուցած են զայն այլ և այլ գրուածներով։ Վերջին ուսուցչական դասախօսութիւններու մէջ մանաւանդ ամէնէն շատ յեղյեղուեցաւ Սբէնսէրի անունը։

Մրմրեան էֆ. թարգմանած է անոր Դասդիարակութիւն անուն գործը։

ԳՈՐԾԻ ՄԱՐԴ ՄԸ

Մայրաքաղաքիս առեւտրական հրապարակին քաղաքանօթ անձ մը կը փափագի պաշտօն ստանձնել։ մասնաւոր ընդունակութիւն ունի հաւաքութիւնս ընելու և կամ երթեւեկ գործակատարի հանգամանքով աշխատելու։ հեզաճամբոյր բնաւորութիւն, պատուաւոր երաշխաւորութիւն դիւրամատչելի ամսաթոշակ։

Դիմել Մանզումի խմբագրատունը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԳ, դեկտ. 9.— Բոլորովին անհիմն կը նկատուի Պէրլինի մէկ թերթին այն լուրը թէ, Նիքոլա Բ.ի առողջական վիճակը գոհացուցիչ եղած չըլլայ։ Ռուսիոյ Կայսեր առողջական վիճակը ընդհանրապէս կատարելապէս գոհացուցիչ է։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ուաշինկթընէն առնուած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ Ռուսիոյ և Ճաբոնի միջև համաձայնութիւն գոյացած է, բայց վերջնական կարգադրութիւնը՝ Ալեքսիվ ծովակալին Բեթերսպուրգի ժամանելէն ետքը տեղի պիտի ունենայ։ Ծովակալը քանի մը օրէն Բեթերսպուրգի կը հասնի։

ԹՈՔԻՕ.— Ուրը մարտանաւերէ բաղկացած ռուս հզօր նաւաբաժին մը Զէմուլբօ (Բորէա) հասաւ, Եոխանգիոյի նաւահանգստին բացման դէմ Ռուսիոյ ընած ընդդիմադիր ընթացքին ոյժ տալու նպատակով։ Կ'ըսուի նաև թէ Ռուսերը կը սպասեն 3000 զօրք ցամաք հանել, եթէ Բորէա իրենց աղդարարութիւնը նկատի չառնէ։

ՊԵՐԼԻՆ.— Ռայխստակը այսօր սկսաւ ելմտացոյցին վիճաբանութիւնը։ Ելմտական նախարար Մ. ոը Սդէնկէլ կայսրութեան ելմտական կացութիւնը պարզելով, յայտարարեց թէ, ելմտացոյցին բացը որ 1902ին 38,750,000 մարք եղած էր, 1903ին 20 միլիոն մարքի պիտի հասնի։ Մ. Շէյտլէր ուրիշ ատենաբանէ մը վերջը խօսք առնելով, ներկայից ծախերուն մէջ բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վիլհէլմ կայսեր կատարեալ բժշկութեան համար։

ՀՌՈՄ. — Երեսփ. Ժողովին մէջ ելմտական նախարար Մ. Լուծադդի Իտալիոյ ելմտական կացութիւնը պարզելով, ծանոյց թէ, 1902—1903ի ելմտացոյցին մէջ հասոյթը ծախքին վրայ 69,713,000ի յաւելում ունեցած էր, և թէ 1903—1904 տարեշրջանի համար ալ 61 միլիոն ֆր.էն աւելի հասոյթից առաւելութիւն մը կը նախատեսէ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1903 Նոյեմ. 27/10 Դեկտ. Եշ.)

ՑՈՐԵՆ

Մէրթ էքսթրա, օխան	42	փր.
» միջին տեսակ	34-36	»
Ճերմակ Ա. լիպրայէն պակաս	8.	ղ.
» Բ. »	8½	»
Մախլութ (խառն) »	9¼-10	»
» (հաճարով) »	10½-11½	»

Այսօր ժամանեց 5 վագոն ցորեն Անատոլ։

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քըրմա Ա. պարկը	72-73	ղ.
» » Բ. և Գ. »	70	»

ԹԵՓ

Օխան 18 փարա։

ԳԱՐԻ

Ռէօսուէնեէ	10½	ղրշ. գրիւռ
Ռումելի	10-10¼	»

ՄԻԱՒՐ

Օխան 20 փարա ագարմա։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԽԱՐԲԵՐԴԻ Խայրկ գիւղի ազգայիները կրթական նպատակ մը խնդրած էին Պատրիարքարանէն։ Ս. Պատրիարք Հայրը Բաբերդի առաջնորդարանին յանձնեց կարգադրել այդ նպատակի խնդիրը։

ԱՂԹԱՄԱՐԻ որբանոցին մատակարարութեան հաշուոց մասին, սակէ առաջ ինչ ինչ բացատրութիւններ ուղուած էր Պատրիարքարանէն։ Այսչափ վրդ. ընդարձակ նամակով մը պատասխանած է այդ հարցումներուն։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ հրամայուած էր Տէրսիմի Առաջ. Տ. Կորիւն վրդ.ի Զարսանճագ երթալ, որքանոցի խնդրոյն կարգադրութեանը համար։ Տ. Կորիւն վարդապետ թէեւ դժուարութիւններ տեսած է Զարսանճագի առաջնորդարանի գործերուն մէջ, սակայն հնազանդելով Պատրիարքական հրամանին Նոյ. 11ին մեկնած է Զմշկածագէն Զարսանճագ երթալու համար, Բերիկի ճամբով։ Տ. Կորիւն վրդ. ղրկած իր այդ նամակին մէջ շատ թեղճ կը նկարագրէ Զարսանճագի և Զմշկածագի առաջնորդարաններուն նիւթական վիճակը և ասոր իբր դարման նը պատուի գումար մը կը խնդրէ Պատրիարքարանէն։

ԱՍԿԷ ԱՌԱՔ Տ. Մելքիսեդեկ Արքեպիսկ. Մարաբանցի կաթոլիկները Իզմիրի Դաւառ. Վարչութեան կողմէ ղրկուած էր Կեդր. Խաչ Ժողովին քննութեան համար և ժողովէն ալ զայնանշնած էր Խարեան Գրիգոր էֆ.ի, որպէս զի քննելով զայն արդիւնքը տեղեկագրէ։

Այս անգամ յիշեալ կաթոլիկներուն քննութիւնը աւարտած ըլլալով Խարեան էֆ. տեղեկագրով մը մեկնելու յանձնած է զայն ժողովին։

ԵՐԿՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷ ղրկուեցաւ Կրօն. Ժողովին կողմէ որոշուած շրջաբերականը մայրաքաղաքիս բոլոր Թաղ. Խորհուրդներուն և աւագերէցներուն։ Այս շրջաբերականին մէջ կը պատուիրուի բոլոր աւագերէցներուն, որպէս զի իրենց եկեղեցիներուն մէջ գտնուած քահանաներուն ծուխերուն մէկ ցուցակը շինեն և ղրկեն Պատրիարքարան։ Այս գործին պիտի զոր ծակցին նաեւ Թաղ. Խորհուրդները։

ԱԱՂԸ Ս. ԹԱԴԷՈՍԻ և Բարթողիմէոսի տօնին առթիւ փակ է Պատրիարքարանը, ինչպէս նաեւ մայրաքաղաքիս բոլոր Ազգ. վարժարանները, բայց մէկ քանի վարժարաններէն որոնք չենք գիտեր թէ՝ ինչ տեսակ կարգադրութիւնով մը բաց կը մնան։

Եթէ ամէն տօնական օրեր վարժարանները պիտի փակուին ընդունուած սովորութեան մը համաձայն. ինչու ամէնը մէկ չփակուին և եթէ բաց պիտի մնան ինչու աս կամ ան վարժարանը փակ մնայ։ Այնպէս կը կարծենք թէ քմահաճոյքները դեր չունին մեր դպրոցական գործերուն մէջ։

Այս մասին Պատրիարքարանին և Ուսումն. Խորհուրդին ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք։

ԳՐԻԳՈՐԻՍ Վրդ. Պալաքեանի մասին Պիլէճիկէն եկած գանգատագրին նկատմամբ — զոր հրատարակեցինք երէկ — բացատրութիւններ և հերքումներ պարունակող պատասխան մը յանձնուեցաւ երէկ Փոխանորդարանին, յիշեալ վարդապետին կողմէ։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ Ս. կաթողիկոսը, մեկերս Այնթապ պիտի ուղեւորի, քանի տարիէ ի վեր հոն շինուելու վրայ եղող և դեռ մնացեր աւարտող հսկայ ու փառաւոր Մայր եկեղեցիին թէ՝ նաւակատիքի հանդէսին նախագահելու և թէ՝ Օծման արարողութիւնները անձամբ կատարելու համար։

ԷՏԻՐՆԷ-ԴԱԲՈՒԻ գերեզմանատունը աւարտած է ջանիւք Պալաթի թաղ. Խորհուրդին և օժանդակութեամբ նը-ւիրատու ազգայնոց։ Թաղին քարոզիչ Տ. Կորիւն Վ. Եսայեան աշխատութեան մեծ բաժին մը ունեցաւ այս գործի մէջ, ինչ որ գնահատելի է անշուշտ։

Աշխատութեան և գործունէութեան ո՛չ նուազ կարեւոր բաժին մը ունեցած է նաեւ Պալաթի Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյ քահանաներէն Տ. Աբէլ Հայրը։ 900 ոսկի մօտ պարտք մը կայ հիմա, զոր Թաղ. Խորհուրդը վճարելու համար վերստին դիմում պիտի ընէ նուիրատու անձանց։

ՌՈՒՄԻԱՑԷՆ առնուած պաշտօնական զեկոյցին համեմատ, Ս. Պատրիարք Հայրը հարկ դատած է առ այժմ յետաձգել Տիարպէքիրի առաջնորդ Տ. Եզեկիել Ծ. Վ.ի և Բաղէշի առաջնորդ Տ. Եղնիկ Ծ. Վ.ի Մայր Աթոռ ղրկուիլը, եպիսկոպոսանալու համար։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ գործերուն մասին

Էֆ. Սէթեան՝ ինչպէս նաեւ Բարթող Թէլեան։ Խորհրդակցութիւնները տեւեցին երկու ժամու չափ։ Ցանկանալովը երրորդ և վերջին նիստի մղձէջ, որի ասարտէ իր աշխատութիւնները։ ԶՕՐԻՐԻ մեր թղթակիցը հեռաւեալը գրէ Նոյ. 11 թիւով. —

Իզմիրի որքանոցին մէջ թոքախտի հիւանդածանց է ընթերցողներուն, քանի մակից առաջ ան բաւական զբաղեցուցեր թերթերը։ Վարակուողներ հիմակու երկու սանուհիներ կան։ Մին առեն ինչ։ Հիւանդանոցին մէջ մնալէ ետք դարձուած է տեղւոյս օդասուն արդանիներէն Պայրաքլի մէջ տուն ինչու բանսօնիեր։ իր առողջական վիճակը չնորհիւ անդուլ խնամոց, ուստեթեամբ կը լսենք թէ սկսած է դարձնման ճամբուն մէջ մտնել։ Իսկ թոր առաջինին պէս, 18-19 տարեկան, տարիութեան համար փոխադրուած ի Բրքաղաք. ասոր առողջական վիճակն ալ սկսեր է բարւոքիլ մեր տարած լուրին համեմատ։ Այս ամէնուն վրայ խոնարհաբար կը խնդրենք ինչ հասատատութեան ազնիւ անձնաւորներէն որ ամէն ջանք ի գործ դնեն որպէս զի հասատատեան մէջ տեղի չարուի այդ տեսակ սխալ մը տարման և վարակման։

— Երէկ կիրակի քաղաքիս մասիկ տարածաններէն՝ Բօրտէլիոյ Ազգային խնդրանքով Առաջն. Տեղապահ Գր. Տ. Դանիէլ Մ. Վրդ. Յակոբեան տեղի Ս. Աստուածածին եկեղեցին կատարելով գեղեցիկ քարոզ մը խօսեցաւ։ Ներսը ու դուրսը հակառակ անձրեւաւոր օդին՝ բարեպաշտ ժողովրդեան մեծաւոր բազմութիւն մը էր լեցուած— որոնց մէջ մեր գեղեցիկ սեռին բացակայութիւնը շատ աչքի կը զարնէր— Մ. Պատարագէն ետք որ այնքան հարազնակ կերպով տեղի ունեցաւ, տեղին ծանօթ ազգայիններէն Միհրան էֆ. Մելիքեան ի պատիւ Տեառն Յայտնութեան տօնի հոր—որու սանեղէն մին եղած է ժամանակաւ—ճոխ սեղան մը առաւ իր ընակարանին մէջ, ուր հրաւիրուած էին նաև քանի մը ծանօթ անձեր։ Ներսէն ուշ ատեն Դեր. հայրը իր հետեւորդներով Առաջնորդարան վերադարձաւ։ Հաստատ ալբիւրներէ կը տեղեկանանք թէ Ն. Գերապատուութիւնը Մ. Մենդեան տօնէն ետքը պիտի սկսի իր գործի։

—Անցեալ շաբթու դժբաղդութիւնը ունեցանք կորսնցնելու տիկին Ս. Դէորգեանը որ յարգուած դէմք մըն էր իր բարգացած և բարեսիրտ տիկին մը։ Նա երիտասարդ էր։ Ցուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ հանդիսաւոր ժամբ։ Հանգուցեալը կինն է Ստեփան էֆ. Դէորգեանի, որ ծանօթ և յարգուած անձնաւորութիւն մըն է Իզմիրի եկեղեցական-վարչական շրջանակի մէջ։

ԻՆՉՊԷՍ գրած էինք, յառաջիկայ Երեքշաբթի Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյ Դպրաց Դասը հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցանել պիտի տայ հանգուցեալ դպրապետ տիրացու Կարապետ Պաղտասարեանի հոգւոյն համար, որոր մահուան քառասունքին առթիւ։ Պատարագիչն է Թաղին քարոզիչ Տ. Գրիգոր Վ. Եսայեան։

ԱՅԺՄ շաբաթաթերթի վաղուան թիւը հրապարակ կ'ելնէ հետեւեալ բովանդակութիւնով.—

Նախաձեռնութեան ոգին.— ՍՄԲԱՏ ԳԱՒԹԵԱՆ։ Հանդրուաններ.— ԹԷՈԴԻՒ։ Աչեան Խոհեր. — ՍԱՐԳԻՍ ԻՀՄԱԼԵԱՆ։ Շուն և կատու. — ԼԻԼԱ։ Ինչ կ'ըսէ աները. — ՋԱՒԱՆ ՄՈՑՐԱՆ.— Ձախաւեր Տուտուները.— ՎԻՆՑԵՆ ԳԱՆՋԱԵԱՆ։ Ամուսնական հրապարակէն.— ԳԱՄԵՐ։ Աղջկան մը հոգեկան (ԼՈՅՍԻ գրական թերթածոյը).—ՀԱՅԱՍՈՅՇ ՄԱՌԻ։ Լուրերու տրցակ արտաքին համարձակ.— ԱՄԲԱԿՈՒՄ ԴՐԻՈԿԻՆՏԻԱՆՈՍԵԱՆ։

ԱՋԻ.— Ցառաջիկայ կիրակի, (Նոյ. 13 Դեկտ.), ժամը 9½ին (Ը. Թ.), Պոլսոյ Հաուսի մարան մէջ տեղի պիտի ունենայ Կ. Պոլսոյ Երիտասարդաց Քրիստոնէական Ընկերակցութեան տարեկան Ժողովը՝ նախագահութեամբ Բրոֆ. Յակոբոս էֆ. Ճէճիդեանի։ Հրաւիրուած է խօսիլ Union Churchի հովիւ Սկոտացի Վեր. Բոպերթ Ֆրու։ Ուղղութը Հայերէնի պիտի թարգմանէ «Աւետարեր»ի խմբագրապետ Տր. Հ. Ս. Պարնըմ։

Փափաքողներ սիրով կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ։

Մէնկէնէճեան և Հէքիմեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց՝ որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ դեռահասակ ՕՐ. ԷԼՊԻՍ Դ. ՄԷՆԿԷՆԷՃԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան և իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին այս տխուր առթիւ։

Նոյնպէս իրենց շնորհակալութիւնը կը յայտնեն Բերայի Տ. Սահակ Բահանային, որ ազնուաբար պէտք եղած կարգադրութիւնները յանձն առած էր այս տխուր հանդէսին մէջ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Թաղ. Խորհուրդս հրապարակաւ իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ ամէն անոնց, որոնք սիրայօժար քաջալերեցին զինքը ի նպաստ թաղիս վարժարանին կազմակերպած վիճակահանութեան մէջ, և ի մասնաւորի Կրթական Մասնախմբին, որ գնահատելի եռանդով մը աջակցեցաւ այս առթիւ։

Թաղ. Խորհրդոյ

Կէտիկ-Փաշայի

Ատենադպիր Ատենապետ

Ս. ԲԷԻՍԵԱՆ Ա. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

28 Նոյեմբեր 1903

ԹԷՎԱՀԱՏ

Խրէէմարը մէմտուհասրնա մէպնի Մանասթրը էչրաֆրնտան սասատ. Մալիք բաչա հաղրէթլէրինէ թէրֆիէն Ռումէլի պէյլէրպէյլիի բայէռ.

Ուրֆա պէլէտիյէ ազասրնտան սասատ. Հաճի Պէտիէ էֆ.յէ թէրֆիէն բիւթպէի ուլա սընֆը սանիսի թէվճիհ պույրուլմուշ տրր։

ՆԸՇԱՆ

Թաղրճա միւթէսարրըֆ վէ զոմանտանը ֆէրիգ սասատ. Սիւլէյման Հաքգը բաչա հաղրէթլէրինէ մուրասատ նըշանը ալիի Օսմանի,

Պալըգիսանէ վէ Թուզ նէզարէթի բաղրը պաշրը Վասիլաքի աղասա տէօրտիւնճի բիւթպէտէն Մէհմիտ նըշանը զիւանլարը իհսան պույրուլմուշ տրր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.—Երկուշաբթի օր 26 հոգինոց սեղան մը տրուեցաւ Աթէնքի արքայական պալատին մէջ, ի պատիւ Օսմ. դեսպան Բիֆաթ պէյի։ Հրաւիրեալներուն մէջ կը գտնուէին վարչապետ Մ. Բալլի, Պելկրատի Հելլէն դեսպանը և Օսմ. դեսպանատան պաշտօնէութիւնը։

—Միւս բոլոր դեսպաններուն ալ ի պատիւ հացկերոյթներ պիտի տրուին։

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.—Կայս. Իրատէի մը համաձայն, Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան մէջ յատուկ յանձնաժողով մը պիտի կազմուի, Ռումէլիի մէջ վաճառականութեան և հանրօգուտ շինութեանց վերաբերեալ խնդիրները ուսումնասիրելու համար։ Ուսումնասիրելի հարցերն են.—

Ա. Ռումէլիի նահանգներուն մէջ առեւտրական ճամբաներու շինութեան վրայ խորհրդակցիլ։

Բ. Երկրագործութեան զարգացման միջոցները ցուցնել։

Գ. Այժմ շինուող ճամբաներուն ընծայելիք օգուտներուն վրայ կարծիք յայտնել։

Դ. Փոխադրութիւնները դիւրացնելու համար երկաթուղիներ շինելու յարմար տեղերը որոշել։

Ե. Արդի գիծերուն և շինուելիքներուն միացման կէտերը որոշել։

Զ. Առաջադրուած նպաստակը գլուխ հանելու համար, ասոնցմէ զատ ուրիշ անհրաժեշտ միջոցները որոշել։

— Անգլիայէ ի նպաստ Ռումէլիի արկածեալներուն ղրկուած 40 հակ վերմակը եկն։ Մանասթր հասան։ Զանոնք ցրուելու պաշտօն ունեցող անձերը, տեղական Բէրիմ էֆ.ի ընկերակցութեամբ մեկնեցան դէպի Բէսինէի, Օխրիի և Բարաի կողմերը։

—Կորնիցովայի և Ճիլանի (Մանաստիր) Պուլկարներն ալ որոնք խռովարարներուն միացած էին, զղջում յայտնեցին և իրենց զէնքերը յանձնեցին Օսմ. իշխանութեանց։

—Իոտոսթոյի Ցուռնաց մէտրապոլիտը Մալկարայի շրջակայ գիւղերը այցելելով, իր գոհունակութիւնը յայտներ է տեղական իշխանութեանց, այն անդորրութեան համար որ կը տիրէ հոն և այն սիրալիր յարաբերութեանց համար զոր իրարու հանդէպ կը տածեն Իսլամ, Յոյն, Հայ և Պուլկար բնակիչները։

ՕՍՄ. ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ.— Վերջերս, Սեպտեմբերի կայս. շոգենաւով Պոլիս եկող Արմենիոյի նաւարանին անգլիացի ճարտարագէտները գնահատեր են արքունի նաւարանին մէջ շինուող Ապուլ-Գիւտէր զրահապատ յածանաւին և Խիւտավենտիկեար, Թեյզի-Պահրի ու Հաճի յածանաւերուն յատակաձեւերը։

Մալիւմաք կ'իմանայ թէ, Արմենիոնկի նաւարանը պիտի ստանձնէ անոնց շինութիւնը լրացնելու գործը։

—Արմենիոնկի նաւարանին մէջ շինուած Համիտիյէ, և Ֆիլատէլֆիոյ մէջ շինուած Ապուլ-Մեհիտ յածանաւերուն լուսանկարները ղրկուեցան Ծովային Նախարարութեան։

ՍԻՒՐԻԻ ՀԻՒՄԱՑՈՒՆԸ երէկ Պոլսէն Պէյրութ մեկնեցաւ Մախսուսէի Ասիր չոգենաւով։

—Սուրբ էմինի ճէմիլ փաշա Բ. Դուռ երթալով, հրաժեշտ մատոյց բարձր. Մեծ-Եպարքոսին։

ՔՈՐԱՔԷՕՅԻ ՆՈՐ ԿԱՄՈՒՐՋԸ.— Քարաքէօյի արդի կամուրջին տեղ Ծովային Նախարարութեան շինելիք նոր կամուրջին ծրագիրն է հետեւեալը։— Երկայնութիւնը 472 մէթր, տախտակամածին լայնութիւնը՝ 20, դուրս ելած մասերով ամբողջ լայնութիւնը՝ 36.60, ծովին մակերեսէն մինչեւ տախտակամած առաւելագոյն բարձրութիւնը՝ 8, նաւերու անցքին լայնութիւնը 12, և կամուրջին բացուելիք տեղին լայնքը՝ 54։ Կամուրջը պիտի հաստատուի պողպատէ տախտակներով շինուած 34 «տուպա»-ներու վրայ։ Տախտակամածը պիտի շինուի 12 սանթիմ հաստ կաղնեփայտէ։ Երկու կողմի վանդակորմները թեթեւ երկաթէ խողովակներէ պիտի կազմուին և ամուր կերպով կամուրջին պիտի կապուին։ Իւրաքանչիւր 37 մէթրի վրայ երեք լամպարով լապտերներ պիտի դրուին։ Մանաւոր լամպարներ պիտի գտնուին նաւերու անցնելիք տեղերուն վրայ։ Պոլսոյ կողմը Շիրքէթի չոգենաւերուն համար 3 նաւամատոյց, ապասման 6 սրահ, տոմսակի «կիչէ»ներ, ֆ խանութ և երկու սրճարան պիտի շինուին։ Գալաթիոյ կողմը Մախսուսէի չոգենաւերուն համար երեք և Շիրքէթի համար ալ մէկ նաւամատոյց պիտի շինուին, ապասման 6 սրահով, տոմսակի բազմաթիւ «կիչէ»ներով և 20 խանութներով։ Ոսկեղջիւրի չոգենաւերուն համար ալ նաւամատոյց մը և խանութներ պիտի շինուին։ Կամուրջին Պոլսոյ կողմը սրահ մը պիտի կառուցուի պահապան նաւային զինուորներուն համար նաև սենեակներ, խանութներ և չոգենաւերու և նաւակներու համար փոքր նաւամատոյց մը։

ԿԵՆԴԻՆԱՐԻ ՏՈՒՐՔԸ.—Հելլէն վաճառականները վերջ էին կենդինարի տուրքէն։ Բայց Քաղաքապետութիւնը տեղեկանալով որ այդ վաճառականները կը մերժեն նաև վճարել ալիւրի պարկերը կշռելու համար 10 փր.ի տուրքը, դրեց Հելլէն հիւպատոսարանին որ յանձնարարէ վաճառականներուն վճարել նոյն տուրքը, քանի որ ան կապ չունի Բանքարիէին հետ, և հաստատուած է չեքնիի ծախքերուն, այսինքն հացին գինին որոշու եղուն համար։

ՖԻՆԼԵՐԻ Ցուռնաց պատրիարքանիստ Մայր-Եկեղեցիին դեղաղարդման համար 3000 ռուպլի հաւաքած է, Պոլսոյ ռուս դեսպանատան երեց Տ. Բոլ, Բէթերսպուրգի երկհարիւրամեակին առթիւ։ 1000 ռուպլին տուած է Բէթերսպուրգի մետրապոլիտը։

Ցուռնաց Պատրիարքը չնորհակալութիւն յայտնեց թէ՛ Նուիրատուներուն։

Այդ 3000 ռուպլիով պիտի գնուին քարէ դամբաններ, քանի մը սուրբերու մնացորդներուն համար։

ՈՍԿԵՂՋԻՒՐԻ վրայ, մէկ եղերքէն միւսը ամէնէն նեղ տեղը փայտեայ կամուրջ մը պիտի շինէ Մովային Նախարարութիւնը, Կայս. Իրատէի մը համաձայն։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ երկաթուղիներու շահագործման ընկերութեան վէճը կարգադրելու պաշտօն ունեցող Իրաւարար յանձնաժողովը, վերջնականապէս լուծեր է տակաւ 34 խնդիրներ։ Վեց հատ կը մնան ուրիշ, որոնցմէ մէկը կարեւոր ըլլալով պիտի ենթարկուի երրորդ իրաւարարի մը հաւանութեան։

(Սերվէր)

ԱՔԲ. ՏՐԻՊՈԼՍՈՅ մէջ զինուորական մթերանոց մը հաստատելու համար 10,000 ղր.ի գումար մը յատկացուեցաւ Կայս. Իրաւունքով։

ՄԷՐՍԻՆԻ նաւահանգիստին քարափը և մթերանոցները լաւ վիճակի մը մէջ դնելու համար 13,000 ղր.ի գումար մը պիտի յատկացուի։

ԹԵԱՆՈՏԻ ՆՈՐ ԲԵՐԲԸ.—Գաւառի ժողովուրդը մեծ ոգեւորութիւն ցոյց տուաւ այս տարուան սկիզբը ծխախոտի մշակութեան գործին մէջ։ Արդէն մշակողները ընդարձակեցին իրենց արտերը և ուրիշներ նորէն նոր սկսեցին գործի։ Ձչմարիտ է որ առաջին անգամ մշակող մը մեծ օգուտ մը չի քաղեր բայց տարի մը ետք թէ՛ իրենց աւելի փորձառու կ'ըլլան և թէ դեմնը աւելի յարմար կը դառնայ և օգուտը աւելի մեծ։ Այսպէս, երկիրը պիտի օգտուի, քանի որ ծխախոտի մշակութեան նոր ասպարէզներ պիտի բացուին։ Սէլանիկի նահանգին, Բաղկիթեան Թերակղզիին Ավրաթ Հիսարի և լեռնոտ մասերու մէջ ծխախոտի բերքը գոհացուցիչ է, և տարուէ տարի պիտի շատնայ քանի որ նոր գաչտեր կ'աւելնան։ Օդերն ալ նպաստեցին այս տարի, միայն Ռումելիի մէջ տեղացած յաճախակի անձրեւները մեկուրա բռուած հիւանդութեան ծնունդ տուին։ Բայց այս հիւանդութիւնը շուտով անհետացաւ։ Նոր բերքին տեսակը գոհացուցիչ է. 100ին 58-60ը ընտիր է և 40-50ը վար տեսակ։ Վաճառականութեան համար այս քանակութիւնները նպաստաւոր են, որովհետև ծխախոտին մէջին գինը համաձայն պիտի գայ խնդրանքներուն։

Եւրոպական Թուրքիոյ 1903ի բերքը հետեւեալ կերպով կը հաշուուի։

Սելանիկի նահանգ.—

Քէսէնտէրէ, Ավրաթ Հիսար, Տոյրան ելն. 1,700,000 քիլօ. Տրամա, Տօքսաթ, Զիւնիէ 4,700,000. Սերէզ, Տէմիր հիսար, Բեթրիճ, և Մեսլիք 2,200,000, Նեվրոքօբ, Ճուսայի Պալա 1,800,000, Քավալա, Բրավիսթա, Սարըչապան 3,000,000, գումար՝ 13,400,000 քիլօ։

Իսքիսէի նահանգ.—Իսքէյէ 4,000,000, Կիւմիւլճինա 500,000 ելն. գումար 6,100,000 քիլօ։

Սկիւտարի նահանգ՝ 1,500,000, Մանաստիրի նահանգ՝ 700,000, Եանեա՝ 150,000, Շքոտրա՝ 130,000։ Ուրեմն, Եւրոպական Թուրքիոյ բերքին համագումարն է 22,000,000 քիլօ։

Իսկ Ասիական Թուրքիոյ բերքին քանակն է.—

Տրապզոնի նահանգ. — Տրապիզոն, Սինօբ և Բլաթանա՝ 3,800,000 քիլօ, Սամսոն և Պաֆրա 1,800,000 քիլօ, գումար՝ 9,600,000 քիլօ։

Սամսայի նահանգ՝ 300000, Հալէպի նահանգ՝ 500000, Դամասկոսի նահանգ՝ 300000, Լաթաքիա՝ 1,800,000, Մենտիրաք 100000, Լիբանան՝ 300000, Պաղեստինի նահանգ՝ 500000. Սվազի և Տիարպէքիրի նահանգները 500000. Այտընի նահանգ (Իզմիր, Այա-Սուլուք, Պերկամա, Մանիսա) 1,200,000, Պրուսայի նահանգ՝ 400000. Նիկոմիդիա, Հենանէք և Սատարաղ՝ 2,500,000։ Անատոլուի բերքին համագումարը՝ 18,000,000 քիլօ։

Սմէնքը մէկ 40 միլիոն քիլօ ուրեմն, մինչ 1902ինը 33½ միլիոն էր։ Եւրոպական Թուրքիոյ ծխախոտի կանոնաւոր բերքը 12-14 միլիոն է, իսկ Անատոլուինը՝ 14-16 միլիոն, համագումար՝ 26-30 միլիոն։ Այս տարի բերքը առատ է և ընտիր։ Միայն թէ անցած տարի ծխախոտի արտադրումը տեսակ մը կայունութիւն առած ըլլալուն, անոր ազդեցութիւնը կը տեսնուի այս տարուան բերքին վաճառման վրայ։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ բոլոր պաշտօնաներէն դրամական երաշխաւորութիւն պիտի առնուի ակից ետք։

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ շինութեան մէջ 3 տարուան համար և 1000ական ղրշ. ամսականով պաշտօնի պիտի կոչուին քաղաք. երկրաչափական վարժարանին շրջանաւարտներուն կէսը։

ՔԱՐԻՒՂ. — Անցեալ շաբթու Պաքուի մէջ քարիւղի գիները շատ բարձր փակուեցան։ Նաֆթի գինն էր 12ուկէս կոպէկ և քարիւղ, Թրանսիթով՝ 28։ Հրապարակը շատ ոգեւորուած էր։

—Վիէննայէն կը հեռագրեն թէ Կալիցիոյ, Ռումանիոյ, Ռուսիոյ և Ամերիկայի քարիւղի Ընկերութեանց ներկայացուցիչները Պէրլինի մէջ գումարում մը պիտի կատարեն քարիւղի վաճառման համար։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲԵՌՆԱԿԻՐԻ ՄԸ ՈՒՍՍԱԿԱՆԸ

Զարմանքոնրարէն կը գրեն մեզի.— Հետեւեալ տարօրինակ դիպուածը՝ որ իր տեսակին մէջ կարծեմ պէտք է որ ըլլայ առաջինը, անսովոր կերպով զուարճալի է։ Եղելութիւնը խանի մը գաւառացի սենեկապետին շուրջը կը դառնայ։ ...Խանին սենեկապետը, որ իր ծննդավայրը ամուսնանալէ ետք, Պոլիս եկած ու հաստատուած էր, քսաներեք տարի պանդխտութեան բեռը կրելէ ետքը, մտաբերելով որ ինք ալ ծննդավայրը կին մը ունի և պէտք է որ անոր հետ կենակցի, կ'որոշէ բերել տալ կենակիցը ու տուն տեղ կազմել։ Ուստի գիր մը գրելով՝ Պոլիս կը հրաւիրէ իր կինը։ Սմիս մը ետքը նամակ մը կը ստանայ՝ որով կը ծանուցուէր կինոջը ճամբայ ելլելն ու ժամանման թուականը։

Զարմանալի զուգադիպութեամբ մը, այդ սենեկապանին անուանակից և միւնոյն տեղէն ուրիշ մարդու մը կինն ալ կը դտնուի այդ ճամբորդներուն հետ, որոնք Պոլիս կը ժամանեն առջի օր։ Սենեկապանը խանին բեռնակիրը քարափ կը ղրկէ բարի գալուստ մաղթելու և խան առաջնորդելու համար իր կինը։

Բեռնակիրը՝ որ առաջուց չէր ճանչնար կինը, կը հարցնէ թէ այն ինչ ազային կինը ո՞րն է։ Իրեն միւս անուանակից մարդուն կինը ցոյց կուտան ու առաջին պէս զայն խան կ'առաջնորդէ։ Կինը՝ հետեւելով բեռնակիրին, խան գալով կ'ողջագուրուի իր կարծիքով իբր իր ամուսինը այդ սենեկապետին հետ, որովհետեւ անցնող քսան երեք տարիները՝ թէ՛ մարդը և թէ կինը այլափոխած ըլլալով երկուքն ալ իրար չէին ճանչնար, սակայն երկուքն ալ վստահ էին թէ իրարու այր և կին են։ Բաւական ժամանակ տեսակցութենէ ետքը, երբ կարգը կուգայ ծննդավայրը գտնուող ազգականներու վրայ տեղեկութիւն տալ առնելու, այն ատեն հակասութիւն մըն է առաջ կուգայ ու կը սկսին չփոթիլ։ Բարեբաղդաբար աղմիկ չեղաւ, միւս մարդն ալ որ նոյն անունը կը կրէր, ինքն ալ իր կարգին խարուելէ ետքը վերահասու ըլլալով թէ իր բուն կինը*** խանին սենեկապետին կնոջ հետ փոխանակուած է, զանի այդ խանին սենեկապետին կ'առաջնորդէ իր բուն կենակիցը առնելու։

Ակնարկած սենեկապետին կինը՝ որ բաղդատմամբ միւս կնոջ՝ աւելի գեղանի ու աւելի դեռահասակ էր, ասանկով դուարձալի դիպուածով մը քիչ մնաց պիտի երթար...միւսին, իր հետը տանելով գեղն ու հրապոյրը։

Խնդալնիդ չի՞ բռներ։

ԱՐԱՄԱՑԻՍ

ԴՆԱՏԳՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ.— Մամուրէդ-ուլ-Ազիզի Վերաքննիչ Ատենը Բ. անգամ ըլլալով 5ական տարի տաժանակիր աշխատութեան դատապարտեց Տիգրան և Դէորգ անուն անձերը, որոնք ամբաստանուած էին թէ Երզնկայի մէջ բանտարկուած երկու դատապարտեալներու՝ Գալուստի և Վարժապետեանի հացէին մլաասակար նամակներ գրած էին։

ՄԲԱՆՁԵԼԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺ ՄԸ.— Մալիւմաք կը պատմէ թէ Պէյքոզի յունական վարժարանին դատարակը տարօրինակ միջոցներու կը դիմէ ծոյլ և անառակ աղաքը պատժելու համար։ Ատոնց դէմքերը կը ներկէ և փողոցները կը պտցնէ։ Օրինակելի՛ մանկավարժութիւն։

ԳՈՂԵՐ.—Օրօզի Պաք վճառատան մէջ տասնեկ մը ի վեր գողութիւններ կը նշմարուէին և գողին հետքը չէր գտնուեր։ Նոյն վճառատան մէջ գրագիրը ՝ռաջի օր ոստիկանութեան դիմելով, ըսաւ թէ 120 ոսկիի ապրանք գողցուած է վճառատունէն, և թէ Աէէմտաղիի բնակիչներէն կոչկավճառ Գրիգորի և Եալնըզ Պաքալի բնակիչներէն Գրիգորի վրայ կը կասկածի։ Ոստիկանութիւնը յիշեալները ձերբակալեց և անոնց տունը խուզարկելով, գտաւ 12 ծխատուփ, 27 արծաթ և պաֆոն ժամացոյց, թաշկինակներ, անուշահոտութեան սրուակներ, պայուսակներ, 17 շղթայ և արդուզարդի զանազան առարկաներ։ Ամէնքը 120 ոսկի կ'արժեն։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

10 Դեկտեմբեր 1903

Ֆրանս. 3% 3% Français)	98 42
Բէժի (Tab. Turcs)	385 —
Գոնսոլիտ (R. Turque D.)	89 50
Երկաթուղի (Lots Turcs)	135 —
Պանք Օթթ. (Banque Ott.)	606 —
Թրանսվալ (Transvaal)	111 —

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մեր հրապարակային շնորհաւորութիւնները կը յայտնենք թէ՛ «Ինսիոն օֆ Լոնտոն» ապահովագրական ընկերութեան և թէ անոր էսկիշէհիրի գործակալ Երուանդ էֆ. Թէոդեանի ու քնիկ Մ. Ժօզէֆ Տէհէպալի, որոնք ամէն դիւրութիւն ընծայեցին և էսկիշէհիրի հրդեհին մէջ մեր ապահովագրեալ գումարները վճարեցին։

Եորկի Բանայօթօղլու, չէքէրճի Հաճի Իսմայիլ, Մէրկէր Պէյլէրեան, Շամլը օղլու Հաճի Հաֆզ և որդին՝ Մէհմէտ Ալի ու ընկերը՝ Ապտուլլահ, Տիմիթրի Զախարիատս, Յակոբ Պաղտասարեան։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

27/10 Դեկտեմբեր 1903

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	96.21
Ամէնէն բարձր գինը	96.31½
» վար գինը	96.20

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	129.62½
Երէկուան բարձր գինը	131.
» վար »	129.62½
Բրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն	266.25
Բարաի	500.50
Թրանսվալ	111.
Պանք Նաս. Կրէս.	438.
Թրամվայի Բամնեթուղթ	6.40
Բէժիի պարտաթուղթ Ֆրանք	385.
Անատոլ. Երկ. բամնեթ. Ա.Ո.	12.—
Օսմ. Ապահովագր. Հնկ. Լ. Օ.	4.90

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑԸՐԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղ.էն	ղ. փր.
Մէճիտիյէ արծաթ	108.02
Անգլիական ոսկի	109.36
Ֆրանսական ոսկի	87.04
Բրիմից	51.06
Նոր մէթալիք	102.25
Բօլ	89.20
Ռուպլի թղթադրամ	8.64
Լոնտոն 3 ամիս	110.35
Բարիզ »	22.80

Կարդալ Դ. Երես

Տոմբ. ՃէՀաթիլեանի ազդը

)(3)(

Մասթողութեան Շուրջը

Մեր ընդդիմախօսը կարդ մը բժիշկներու խօսքերուն վրայ յենլով դիտողութիւններ կ'ընէ, և խնդիրը աւելի ալ ընդարձակելու նպատակով հերքողական գրութիւններ մէջտեղ կը բերէ. ետքը ոչ բժիշկ է, և ոչ ալ մասնագէտ և կանանչի հղանին չափ ալ գիտուններուն գրածները հերքելէ կը զգուշանայ, միայն մի քանի գրածներուս չափազանցութիւն ըսելով փոքրիկ դիտողութիւններ կ'ընէ։ Այդ մէկ պիտի ըսէր մեր կարգ մը հայ բժիշկներուն, որոնք բուսակերութեան դէմ եղած հրատարակութիւններէն առանց տեղեկութիւն ունենալու, կը ծաղրեն բուսակերութեան խօսքը ընողը. չեմ ուզեր ասոնց անունները հրատարակել. տիպլօմ մը ձեռք բերելով ինքզինքնին ամենագէտ կը կարծեն։ Կղզիի չոգենաւին մէջ երբ քանիմը բարեկամաց հետ բուսակերութեան խօսքը կ'ըլլար, անուանի բժիշկմը որ օրականէ 40-50 հիւանդ կ'ընդունի խօսքերուս մտիկ ընելէ վերջը, իմ բացակայութեանս կ'ըսէ։ «Պարապ բան է բուսակերութիւնը, անօգուտ է ելն.»։ Ծիծաղելի չէ՞ք գտնէր այդ խօսքերը, փոխանակ ժողովուրդին ըսելու, աւելի աղէկ չէ՞ր ըլլար, իր գրչով հրատարակէր միսը ինասակար, բուսակերութիւնը ևս առաւել օգտակար նկատող իր վարպետներուն, Մենքէլիին, Շարլ Ռիշառին, Բարիզի բժշկական ակադեմիայի անդամ նշանաւոր գիտնականներուն ըսէր, պարապ բան է ձեր ըսածը, անօգուտ է բուսակերութիւնը ելն. ելն։

Անցողակի յիշեմ, Գնալը կղզին բնակող Վասմ. Մուրատեան կարապետ էֆ.ն որ երկու տարիէ ի վեր ստամոքսի և սրտանմկնատապի հիւանդութեամբ կը տառապէր, ամէն շաբաթ բժիշկի մը դիմելով (յիշեալ անուանի հայ բժիշկին ալ դիմած էր), դանազան դեղերով հետզհետէ աւելի տկարացած էր։ Երկու ամիսէ ի վեր, երբ Աբեւելքի մէջ կարգաց Բարիզի նշանաւոր բրոֆէսորին մի ջուրին ինասակար ու մահաբեր ըլլալը, համոզուելով, բուսակերութեան սկսաւ և կատարեալ առողջացաւ։ Կղզիի բնակիչներն ամէնքն ալ գիտեն և զարմացան։ Թէեւ մենք շատ անգամներ ըսած էինք յիշեալ էֆ.ին թէ բուսակերութեամբ կատարեալ առողջութիւն պիտի գտնէք, բայց քանի փարայ կ'ընէ, բժիշկ չենք, գիտուն չենք, ով կը հաւատայ. ո՛չ մէկ բժիշկ մասթողութիւն չանձնարարից իրեն, ընդհակառակը, պիւֆէք, պրծոյայ, գինի ելն. կը յանձնարարէին։

Ինճիրեան Ցարութիւն էֆ.ն Ստամոքսի խիթ սանճի ունէր 3 ամիսէ ի վեր, բուսակերութեան հետեւանքով կատարեալ առողջացած է։ Գարբուլեան Դէորդ էֆ.ի կինը որ ստամոքսի հիւանդութիւններէ կը տառապէր, բուսակերութեամբ ապաքինեցաւ։ Այսպէս հարիւրաւոր օրինակներ կրնամ թուել բուսակերութեամբ առողջացողներու. խնդիրը ասոր վրայ այլ չէ, միս չուտելով՝ կարգ մը հիւանդութիւններէ զերծ մնալու վրայ է։

Սակայն շատ մը բժիշկներ ալ համամտութիւն յայտնած են ինծի. նոյն իսկ անոնց մէկ յարգելի անդամը կը յայտնէ մսին մնասակարութիւնը շատ մը փաստերով. ինքը ևս գրեթէ մսաթող մը ըլլալէ զատ, իր փոքրիկ 3-4 տարեկան զաւկին իրմայիկ ալ բնաւ միս չկերցներ, և առողջ ու կայտառ տղայ մըն է ան. Ինա՛ւ միս կերած չէ։ Բնաւ հիւանդ ալ եղած չէ։ Բարիզի բժշկական ակադեմիոյ անդամ Հէրբ հիւանդանոցի բժիշկ, տեղաբանական ընկերութեան նախագահ մեծանուն Տօքթ. Հ. Հիւշարի հրատարակած խորհրդածութիւն բժշկաց գիրքէն բուսակերութեան մասին խօսածը բացատրելով, և թարգմանել տալով հրատարակութեան կուտամ։

Խ. ՍԱՀԱԹՃԵԱՆ

ՎԵՐՋ

ՄԱՆՉՈՒՄԻԻ ԵՐԻՏԱՍԱԿԱՆ ԳԻՐՔՕՆԸ

ԿԻՒՍՔԱՎ ԷՄԱՌ 148

ՎԱՅՐԵՆԻՆԵՐՈՒ ՆԱՀԱՊԵՏԸ

Վ. Է. Պ.

ՀԱՄԲԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐԿԱՅՆԵՐՈՒ

81

Ուռականը

Կղզեակին ծայրը, ձիաւոր մը կեցած էր անշարժ, Թանկուալ Լանէքն էր ան։

Իրեն քով, սպանիացիներուն ձիերը կը ճաքակէին գետակին բարձր խոտերը։

Ճամբորդները հոն գտան տաք վառարան մը, և պատրաստ ուտելիքներ։

—Կերէք, ըսաւ Լանէք, կերէք չո՛ւտ մանաւանդ, որովհետև անմիջապէս պէտք է որ մեկնինք։

Ճամբորդները առանց երկար բարակ բացատրութիւններ պահանջելու Լանէքի այս փութկոտութեանը համար, կլոր մը նստան և լափեցին իրենց առջեւ տրուած ուտելիքը։

Այս պահուն, արեւը կը բարձրանար հորիզոնէն և կը լուսաւորէր երկինքը իր վեհաշուք գեղեցկութիւնով։

—Պահ, յարեց Վալանթէն զուարթութեամբ, ուտենք, աքանչելի եղուած է։

Տօնա Ռօզարիօ այս խօսքերուն վրայ չարժուեցաւ մը ըրաւ։ Վալանթէն բնաւ բերանը չը բացաւ մէյ մըն ալ ու սկսաւ ուտել։

Կեանքին մէջ առաջին անգամ ըլլալով, Վալանթէն խորհեցաւ բանի մը վրայ որ մինչև այն ատեն երբեք չէր մտածած, այսինքն իր ձեւերուն և իր լեզուին երկդիմութեանը վրայ։

Արտակարգ բան, այս մարդը որ աղուին մէկ զաւակն էր, որ իր ուսնելու տենչին մէջ, ձեռքին տակ ինկած, բոլոր դրքերը լափած էր, խոյն նախանամական չնորհք մը ունեցած էր, ի տես Ամերիկայի նախնական բնութեան մեծաշուք խորհրդաւորութիւններուն։ Զգացած էր թէ ինչքան պարապ, արտառոց և անհպատակ էին փիլիսոփայական այն առակները, որոնք այնքան երկար տարեներ հնչած էին իր ականջին։ Հազիւ քանի մը ամառուան մէջ, իր նախնական կրթութեան մակարդակը քանդած ու անոր տեղ դնել ուզած էր բնական օրէնքին սկզբունքները, որոնք տեսանելիօրէն գծուած էին նոյն իսկ Ատաուեղ կղզւոյ կոյս անտառներուն մէջ։ Իր դէմքը,—հայելին իր հոգւոյն—որ ծագրական և սկեպտիկ բան մը ունէր իր վրայ, հիմա աւելի լուրջ և աւելի խոհուն գիծեր ստացած էր, ապնուութիւն մը կը ճառագայթէր իր դիմագիծերուն մէջ, խորշդանչան այն մտածումին որուն դժուարաւ կը փորէր ոսկորը իր ուղեղին մէջ։

Ու ոմ էր այս փոփոխութեան հեղինակը, հարիւ տասնըվեց տարեկան աղիկ մը, պարզ, մաքուր միտքով ու ազնիւ, տղէա մանաւանդ, որովհետև ինքն իսկ չէր հասկներ այն աղդեցութիւնը զոր կը ներգործէր ինք երիտասարդին վրայ։ Բայց այս աղջիկը ունէր իր մէջ ամբողջ վիճակը, բարոյն, գեղեցկին և ճշմարտին ընդդիմամը, և մանաւանդ այն զգացումը պատասխանութիւններու որոնք երբեք կատարելապէս չեն մոռնար։

Վալանթէն ընդդարար զգացած էր թէ ինչպէս յարած էր այս միտիտ հոգիին։

Ձայնը վերջանալուն պէս, Թանկուալ Լանէք, Քիւորիմէլլան օգնութեամբ բարձրանալով մը չիներ որպէս զի անապատին մէջ ջուր եղած տեղէն կարենան անցնիլ, երբ չինեցին այդ, Լանէք հրաւիրեց երեք Սպանիացիները որ ճամբայ ելնեն։

Հնդիկները ելան հոն, ու Ֆրանսացիները, իրենց ձիերը կ'առաջնորդէին։

Թող որ անցքը երկար չի տեւեց։ Ժամ մը ետք, ճամբորդները վար իջան, և սկսան քալել։

Խումբը չվիճական հողի վրայ կը գտնուէր հիմա։

Գանի մը ժամ ետք, ինչպէս չառանդամ կը պատահի լեռներուն մէջ, օդը բաղարձին փոխուած էր։

Երկինքը մութցած, ու պատատիներ սկսած էին։ Մթնոլորտը կը ճնշէր։ Խուլ անձրեւներ կ'իջնային։ Հովը կը փչէր ուժգին։ Թռչունները կը փախչէին դողդողալ, ու ձիերը կը վրդովուէին։

Մէկ իսօքով կատարեալ ուռական մը կը տիրէր։

—Ո՞ւր կ'երթաք տար, տէր, հարցուց կոմսը Լանէքին։

—Դէպ, չառ դէպ, պատասխանեց այս վերջինը, գլուխը թոթուելով։ Իրիւ թէ ծովա-Քաւամը հասնէինք, փոթորիկը ծագելէն առաջ։

—Վտանգի մէջ ենք ուրեմն։

—Դարձուած ենք, պատասխանեց հնդիկը։

—Կը կարծէք թէ այնքան մոծ է վտանգը յարեց Վալանթէն։

—Անդուշա, կը կարծէք թէ կրնանք դէմ դնել հոս այս ուռականին դէմ, երիտասարդները իրենց չուրջը նայեցան։

—Նիշակ է մրմռաց Վալանթէն, Աստուած աղատէ մեզի։

Վերջապէս, ճամբորդներուն յուսահատութիւնը կատարեալ էր։

Ու ատանկ ուղեւորութեան մը միջոցին ո և է յոյս մը ունենալ կատարեալ խենթութիւն էր։

Սակայն ճամբորդները կը քալէին միշտ դէպ առաջ, այսինքն իրարու հետեւէ, լռիկ և մտիկ։ Իւրաքանչիւրը ներքնապէս վտանգէ մը կը վախնար, և չէր համարձակեր, ինչպէս կը պատահի ատանկ պարագաներու մէջ, իր ըզգացումը հաղորդել իր ընկերներուն։

—Տարան հեռու ենք Ծովա-Քաւամէն, հարցուց Վալանթէն երկար լռութենէ մը ետք։

—Կը մօտենանք, ու քիչ ատենէն հոն պիտի հասնինք, պատասխանեց Թռանկուալ Լանէք, պայմանաւ որ...

(Շարունակելի)

Տէր եւ Տնօրէն
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՑՕՅԷՐԵԱՆ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑ

ՆՇԱՆ Գ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ
1904 Թուականին

Նախորդ տարիներէն գեղազարդ բազմազոյն բիլոքիով մը՝ կը պարունակէ Քարտիկ Բանագրոյ Լուսաբերեանցի, Յ. Պարոնեանցի, Յ. Հաճեանցի ամէնէն շահեկան ու ամէնէն հետաքրքրաւոր գրութիւնները։

ԱԿՆՑԻ ՕԱՐՈՆ ՄԸ

Ամէնէն զուարճալի ու ամէնէն շատ ծախուած ընդարձակ օրացոյցն է ասիկա։

Կը պարունակէ հաւատաւոր զուարճալի նկարներ, արհեստական գիտելիքներ, երկրագործական պատգամներ, առածներ, խիստ գեղեցիկ նկարներ, եւայլն։

Հասր 5 դրշ. — Գաւառները 6

Հինգ հատ առնողին հատ մը նուէր կը տրուի

ՏՕՔԹՕՐ ՃԷՋԱՒԻԼԵԱՆ

Ամէն օր առաւօտէն մինչեւ ժամը 6 Կէտիկ-Փաշա, Սարայ իր սենեկին կարգը գտնուող իր բնակարանը կը գտնուի, նաեւ երկուշաբթի և ուրբաթ օրեր Սամաթիա Սուլու Մանաստիր թաղը, Գրիսեան էֆ.ի դեղարանին դիմաց յատուկ պատրաստուած սենեակը։ Իսկ դալով երեքշաբթի օր, իր բնակարանը, և երկուշաբթի ու Սամաթիա, ժամը 6էն մինչեւ 9 եկող հիւանդները մեծ խնամքով ձրիաբար կը դարմանուի։ 2-10

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ 1853 ԱՆՊՏ. 26ԻՆ, ԵՒ՝ ՈՒՂՂԱԿԻ ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԴՐԱՄ ՄԻՆՉԵՒ 1901 1,150,030,616 ՖՐԱՆՔ — ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ Գերմանիոյ ամէնէն հզօր Ընկերութիւնն է — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ՄԻՆՉԵՒ 1901 387,440,000 ՖՐԱՆՔ

ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ ամէն տեսակ ապահովագրութիւն կ'ընդունի, ինչպէս կեանք, օժիտ, արկած, ցրկանս թոյլակ, և այլն։

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Ժողովրդական ապահովագրութիւն կեանքի վրայ, առանց բժշկական քննութեան

Կարելի է ապահովագրել իր կեանքը, կամ ազգ ու օրքերու համար օժիտ մը, չնչաթական փոքր վճարումներով. — (Միանոյն պայմանաւ որը կանանաւոր ապահովագրութեան համար)։

ԱՐԿԱԾԻ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն ՇՈՓԵՆԱՒԻ, ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ, ԹԻՒՆԷԼԻ, ԹՐԱՄՎԱՅԻ եւն. արկածներու դէմ, այնպէս ամէն կողմէ ամբողջ կեանքի տեւողութեան ժամանակ, օրինակի համար՝ չաթաթականիփոքր վճարումով մը, այսինքն ՄԻԿ ՖՐԱՆՔՈՎ, և վճարելի միմիայն մէկ տարուան համար (որ կ'ընէ 52 ֆրանք) այսպէսով ամբողջ կեանքին մէջ ապահովագրուած կ'ընայ 10,000 ֆր. մահուան պարագային, 15,000 ֆր. արկածէն յառաջ եկած անկարողութեան պարագային, և օրական հինգ ֆրանք ժամանակաւոր անկարողութեան պարագային։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ դրամատունն է՝ ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱ ի Պոլիս. — ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ, ԳԵՐՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱՆ

ԼԻԱԶՕՐ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՑԻՉ ՄԻՀՐԱՆ ՍՈՒՆԵՄ-ԳԱԼՕՅԱՆ

Պոլիս Դաքքրնրօղլու խան թիւ 45 եւ 45 bis։

ԱԹԱԱՍ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1850ԻՆ
ԺՕՐԺ Գ. ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՕՐՕՎ

	Անգլ. ոսկի
Դրամագլուխ.—	3,437,000
Արկածներու վճարուած. —	15,000,000

Այս ընկերութիւնը յանձնարարելի է իր գործառնութեանց ընդարձակութեան և վճարումներուն կանոնաւորութեան համար։

ԶՈՒՏԻՑԵՐԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԿԱԾԻ ԴԷՄ
Վէնեքերիւրի մէջ հիմնուած

Այս Ընկերութիւնը յանձնարարելի է իր չատ դիւրամատչելի պայմաններովը արկածներու մասին։

Գրասենեակ Պոլիս, Թոմրն խան, թիւ 11

Դեր - Գործակալ — Ընդհ. Գործակալ
ՆՇԱՆԸ ՃՕՐՃՕՐԵԱՆԻՆ — ՃՕՐՃ ՆԱԹԻԵՐԱՆ

ԶԱ ՍԻՒԻՍ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Փոխադրութեան ճիւղ

Դրամագլուխ	5,000,000 ֆր
Պահեստի դրամագլուխ	1,000,000 »

Ապահովագրութիւններ՝ Մոսի, Ցամաքի և Գետի ճամբորդութեանց Շոգենաւով Առագաստանաւով, Բեռնանաւով և երկաթուղիով։ Դիւրամատչելի պայմաններ և սակագիններ։

ՊԻՐԻՆՃԻ ԻԼԱՆ

Թէպսան Տէվլէթը Ալիսէնն Բօղաւ վէ Լսիթէր պիտիք Եաւզ Բաբ դասընթացքին Ինկիլիզբա տէվլէթի թէպասընտան մատամ Ֆիտէլլա Շանսն զիմիթիմէտ Պիրինճի Մահէլիի Թիճարէթի իլամլյա մահքիմ պէհ մամլուսպարը օլան մէպպիղին թէէմինը թէսվիյէսի զրմիրնտա մէտուսնէի մէրգուսէնդն միութէսարքիէ օլուպ վէֆիքէն մէգրու վէ մէրուն պուլունան Գաար գարիյէսինտէ Բաար մէյտանընտա Ազիզիյէ սօղաղընտա քեալն իքի նումէրօ իլէ մուրագդամ իւչ դաթ իւզէրինէ մէպնի 7 օտայը վէ տէրսնիրտէ մանթաղ վէ գուլու վէ ալէթթանմին 70 զըրա պղղէյի վէ միւթէմիլաթը տարիէ հավի չէհրի ոչօրթ լիրա իճարա միութհամմիլ քեարկիր պիր պաղ խանէ թարիխը իլանտան իթիպարէն 15 կիսն սօնրա մէվզրի միւզայէտէյ վաղ օլունաճաղընտան, իշթիրասընա թալիպ օլանլարը վէ տահա զիյատէ մարիճաթ ամատ իսթէյէնլէրին Մահքէմէի Թիճարէթ իճրա տարիէսինէ միւրաճաաթ իմմէլերի իլան օլունուր։

26 Թշրինը սանի 319

ԻՄՊԱՐՆԱՄԷ ԻԼԱՆԸ

Պէշիքթաշտա վարօր խակէլէսինտէ Քիրէճճի Եանի Նիքօլաս Գարամիթիոնցն Պէյօղլունտա Թէքէպաշը ճատտէսինտէ Բէթթէրսպուրկ օթէլինտէ միւսթէֆերի իքլէն էլեէմ իգամէթիկասը մեճնուլ պուլունան Արիսթիտի վէլէա Խարալամպօ Բանօպլո զիմմէթինտէ էմրը մուհարրէր իրի գըթա պօնս մուհիպլիճէ, ալաճաղը օլան մա ֆայիզ 69 լիրա 43 զրշ.ըն մէսարիֆի մուհաքէմէսիյէ պէրպակէր միւտտահալէյէ մէրգում Ա-

ռիսթիտիէն պիթթանսիզ միւտտահ Եանի Նիքօլաս իթտարնա վէ հինի թէէսիսէսինէ տէկին բէս իլ մալէ կիւզէլթէ եիրիւտիւմէսինէ տարիր իքինճի Մահէքէնի Թիճարէթէն սատր օլան 30 Իյլուլ 316 թարիխլի վէ 346 նումէրօլը իլամ ղրեակը սուրէթի մուտտահալաը միւտտահալէյէին դայդ օլուպ իդամէթիկասընդն մէճնուլ պուլունմասը ճիհէթիէ, 28 Թշրինի եվվէլ 316 թարիխինտէ իլանէն թէպղիղի ճարա գէլընմէզ վէ հիւքմի իլանէն ինֆազը միւտտահ մէրգում թարաֆընտան պա արզուհալ թալէպ իսթիմիզ օլուզունտան, թարիխի իլանան իթիպարէն, ազգան պիր կիսն զարֆընտա միւտտահ ալէյէ մէրգում Արիսթիտինին տարիէի Իճրասա իսպաթը վիճուա իլէ մա ֆայիզ վէ մէսարիֆի մուհաքէմէ մէպղաղը՝ մանքիմ թէսվիյէ իթմէտիկի վի գանունէն չայանը գազու պիր ճէվապ վէրմէտիկի թագտիրտէ հիւքմի իլամէն իֆա վէ մուամէլէի նըղամիէ իճրա օլունճաղընը միւպէյնին թանզիմ օլունան իչպու իսպարտամէ ուսուլը մուհաքէմէի հուզուրէ գանունընդն 29ընճը սատտէսի մուճիպինէ, միւտտահ ալէյէ մէրգումա թէկ գալիլ իսիմիզ ատտ օլունմագ լազրէ, Մահքէմէի Թիճարէթ տարիէսի տիվանխանէսինէ թաալիզ օլունտուղը կիսի, կազէթալարդա տասի իլանընա միւպաէրէթ գըլընը։

22 Թշրինի սանի 319

ԱՐԱՊՋԱՏԷՏԻ Շերիֆի Բուչա սօղաղընտա Այվազեան Թորոս աղա խսնէսի սաթլըգ օլարդընտան, թալիպ օլանլարը մէզղիւր խանէյէ միւրաճաաթ էյլեմէլէրի լազան օլունուր։

ԷՄՋԱԽԱՆԷԻ ԹԻՒՐՔԻԷ

Սիրքէճիտ քեարն (էնզախանէի Թիւրքիէ) եվվար քիւչատնտան պէրի կէօքէրտիյի ինթիզամ վէ տրգգաթտան վէ ինդար օլունան քեամֆիկի էտվիյէնին իսալիսիյէ վէ էհվէնիյէթինտէն տօլայը չէհրմիդին էն մի քէմիսէ էնգազանէպի օլուպ, տիկերլերինէ նեւմանէպի իմմիսալ օլմագ չէրէֆինի իպրազ իթմիշ պիր. պու տրգգաթ վէ իհթիմամա մունգամ օլան թէհերթի վէ նէրգաֆէի մէսէլէսի քի էնզախանէլերէ ասրլ նազարը էհէմմիյէթէ ալընմաճագ մէվզուատան պուլընճաաը տրր. ամա մէնին միւսէլլէմի վէ տեվարիը բեամիլինին տարի մուատտագ օլտաղը իւզրէ պուրտտա քէմալը իլէ ճարի տիր. պու կիսի պիր թէկսիսատէն պէքլէնիլէս չու խրուէմարը միւսթահսէնէյէ պիր իլավէի թանտիրէթքարի օլմագ իւզրէ եէվմր թէկսիսինտէն չիմարէ գատտի միւրաճաաթ խաէնէ պիհիմէլ զուէֆպայ իսասթէկեան մէճմանէն թէտաամի իթմարիմէր վէ մուալէճաթը լազրմի տարի քէզա պիլա իւզրէթ իթա իտրիմէք կիսի իսիթիյար օլընան ֆէտատքարընդարլը նագարը տրգգաթա տարնաճագ օլուբ իսէ՝ պու էհզախանէնին իսթիհսանը մէնֆէաթտան զրյատ հէմ ճնանմէք խրամէթ կիսի պիր ֆիքրը ինանմէյիթերերէրի իւզրինէ թէկսիս իտիմի, օյտուղը ատրնա թարիխ իտրիհիթ չու թատտատ օլընան հիմմէթը մտսրութէնէն նաչի տիր քի պու էհզախանէ թարիխը թէրապգրատա գաթի ատրէճճի իսէրէք, պու կիսնքի մերթէպէի իրրաղ էյլէմիշ վէ պու եէպատէ ատ էրպապար միւրաճաաթը մէնմունէթ վէ էնիմիթիսի վէ աֆրպպանդ ատանի խօշնուտիսինի ճէլպ էյլէմիշտիր։

Մէղքիր էհզախանէտ քեամֆիֆի իլէ վէ էնրաղտա քէպպը իսիթտատը թատ էյլէմիշ մէյտիրը աֆրպպտա եէր կիսն էվվարէթը մուտշէնէտ հազրը պուլունաղբարը կիսի դիւքիր ու բնատ մահրուս օլտագ իւզրէ ատ մուտշէնէխանէյէր մէկվոտա տրր. էհզախանէտ գուլընան ալէտ վէ էտէյտանը ֆէնինիսինդն միւքէմմէլիյէթի սէպպի իլէ եէկիտանէ ատնիմէյէ չայան օլան (Քանլիքիանէ) իսէ ճանխարը հիւքիմէթը Սէնիյէտէն էվրոպատա ատղուզ սինի թանէլ իսթիրիտիքէն տանրա իլգ ալֆա օլարագ քիմիկիր տրբլտամանը իրրադ իլէ ջէրիմիզէ ավանֆ իթմիշ օլան Մէքքէտը Թրպէնի Շահանէ քիմիկիր մուաիմէթ ինանէն Տօքթոր Ամէտ Հիսէյին պէյին նէտը իգթիսար վէ քիֆայէթինէ թէսլիմ իսիրմիշ տրր. մուամիլէյէին ֆէնինը թանիլիսէի իգթիհարը պուրանա նատրլ մաքսիմ իսէ, էֆիորանատա օ տէրէճէ մտրուֆ տրր, մուամիլէյէ պէտէնը ինանատա միհիթանը թանիլի հէր նէ վար իսէ, անը քէմալը ինթիմամ իլէ պիթթանիլի աֆրպպանա իրրադ վէ պինայէն ալէյէ աֆրպպայի մուամիլէյէ հիւքմի իրլերինի պիր գաթ ատանը թէսնիլ իթմէյտէ օլտաղը կիսի մէրթ օլան մատանէի նէպատի հէր նէվ մէվզատը տասի տուրէթը միւքէմմէլէտ թանիլ վէ իրրադ իթմէգտէ տրր։ 8—8

ՊԱԼԳԱՆ

ԱՕՖԵՆՏԱ ՄԻԼԼԻ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԾԻՐՔԷԹԻ

ԱՍԵՐՄԱՅԷ, ԻՀԼԹԻՆԱԹ, ԹԷՄԻԴԱԹ ՖՐ. 7500000

1899առ մերի իւլ լիքա եամիր սիգուրթառը պէտալի ֆրդ.	19,534,276
» » » հանկան »	460,267,203
» » » բրիմի »	1,433,965

Լոմոլ նալիրի վէ լոնուգլար իչին միւթէտիլ լեռութի իւլ սիկուրթա ազա իսէր

Նակլա գէրեզ հէր նէվի պիտա վէ էյնա իւզերինէ սիկուրթա ազա իսէր։

Նէթլիսի գէրեզ գէրեզ մայ, եվազդ նազատիյէ վէ փարար սիկուրթառլարը գազաղ իսէր։

Հիսսէտարանա՝ 1896առ 18½%, 1897ակ 18%, 1898ակ 18%, 1899առ 16% թէմէթթիւ թէվզի իթմիշ տրր։

Շիրքէթին Պանքէրլերը՝ (Տէրբասանէթ Գրէտոն Լիոնտ, Լիոնտրատա Ամկլօ Ամերիքան Պանգ, Մոնթրէատ Պանգ նէտիոնալ Գրէտիտ։

Թաշրոպար իչին միւրաճաա վէ միհէթ պէր էֆիալէթի ամէնթլեր տրտրլըլարը՝ Թիւրքիա իչին ուսմանի ամէնթլ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

Դալաթա, Թահթապրան խան, Գանք Օթթոմանի գարլուսընտա

ՈՒԷՍԹԴԸՐՆ

TORONTO WESTERN LONDON

ԲԱՐԼԱՄԷՆԹՈՆԷՆ ԳԱՐԱԲԸ ՄԱԽՍՈՒՍԵՑԱԼ ԹՈՐՈՆԹՈ ՎԷ ԼՈՆՏՈՆԱ

1851Տէ ԹԷՍԻՅ ՕԼՈՒՆՄԸՐԸ

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐԹԸ ԻՆՍԻԼԻԶ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ

Թագմին զանան դիմանլարրն մէճմուի	ֆրնկ. լիքա	6,000,000
Մէվճուա ազէլ վէ հասրլարթը սէնէվիյի	» »	1,250,000
Ինամիլէն թէէսիսէ օլունմաչ սերմայէ	» »	410,000

Քարքիա չիւպէսինին միւտիրի ուսուսէթի. ՖՐԱՆԿԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Իսթանպոլ, Սուլթան Համամ, Գաթրրթը օղլու խան Ն՝ 43.

Թաշրոպարտա էյկիւղար վէ միւթէտէր ասէնթէլէր տրանըլմագտա տրր ինթանլը։ — Շէրիմիդին էն մատրուֆ Ֆրանսը վէ Ամման գէմանիանլարը ակրամայէի հասրլարթընա նիսպէթլէն 100 % օլու